

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Матеріали

студентської наукової конференції
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

**ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ,
ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ОБЛІКУ**

22-23квітня 2020 року

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2020

Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету (22-23 квітня 2020 року). Факультет фінансів, підприємництва та обліку. Чернівці : Чернівец. нац.ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2020. 106 с.

До збірника увійшли статті студентів факультету фінансів, підприємництва та обліку, підготовлені до щорічної студентської наукової конференції університету.

Молоді автори роблять спробу знайти підхід до висвітлення й обґрунтування певних наукових питань, подати своє бачення проблем.

© Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича, 2020

Платоспроможність як індикатор ефективної діяльності підприємства

Сьогодні в умовах трансформаційних процесів в економіці підвищується значущість платоспроможності підприємства. Вона посідає перше місце серед індикаторів фінансового стану, адже саме рівень даного показника цікавить не лише власників і менеджерів суб'єкта господарювання, але і його контрагентів. Останнім потрібно мати цілісну картину про результативність діяльності підприємства у майбутньому, оскільки вони будуть співпрацювати з даним підприємством і як ніхто зацікавлені в належному рівні платоспроможності.

Кожне підприємство являє собою цілісний механізм, де кожен окремий процес відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної діяльності підприємства. Найбільш важливим серед цих процесів є швидкість і якість здійснення розрахунків з контрагентами за своїми зобов'язаннями, що і характеризує платоспроможність підприємства. Для підтримки на належному рівні фінансово-господарської діяльності підприємства необхідно підтримувати на високому рівні платоспроможність підприємства, як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

На нашу думку, платоспроможність являє собою індикатор, який визначає наскільки підприємство здатне погасити свої фінансові зобов'язання. І тут можна побачити, що дане поняття включає в себе не тільки термінові зобов'язання, а всі зобов'язання, які виникли в підприємства в ході здійснення своєї діяльності. Вважаємо, що саме виконання всіх своїх фінансових зобов'язань і є запорукою високого рівня платоспроможності підприємства. Це так званий лакмусовий папір в економіці, за яким можна визначити настільки ефективний є підприємство, що дозволить отримати точну інформацію щодо діяльності підприємства для інвесторів, контрагентів, власників і менеджерів компанії.

Під забезпеченням платоспроможності розуміють «систему

організаційно-економічних заходів, які спрямовані на ефективне управління платоспроможністю підприємства, оперативне виявлення ознак неспроможності виконання обов'язкових платежів у встановлений термін, формування передумов до зниження ризику неплатежів з метою нормального функціонування підприємства в результаті здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності» [1, с.4].

Щоб отримати повну та достовірну інформацію про рівень платоспроможності підприємства, необхідно проаналізувати величину надходжень грошових коштів, величину кредиторської та дебіторської заборгованостей, вартість активів, величину чистого доходу від реалізації та інші показники діяльності підприємства. Рівень платоспроможності визначається здатністю забезпечувати:

- допустимий (цільовий) рівень співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей;
- збалансованість і синхронність грошових потоків;
- стабільність та цільову структуру джерел фінансування;
- необхідний обсяг грошових коштів;
- безперебійність операційної діяльності;
- збалансовану позицію підприємства на шкалі «ліквідність/дохідність»;
- своєчасність та адекватність заходів із усунення ризику неплатоспроможності.

Отож, як бачимо, платоспроможність являє собою індикатор результативності діяльності підприємства. Чим вищий рівень платоспроможності підприємства, тим більш ефективна його діяльність. Оцінка її рівня дозволяє отримати всю необхідну інформацію про діяльність суб'єкта господарювання при прийнятті управлінських рішень, які в майбутньому можуть вивести підприємство на зовсім новий рівень, за рахунок інвестицій та співпраці.

Список літератури

1.Іванов В. Концептуальні засади забезпечення платоспроможності підприємства. Економіка. 2009. №9 (100). С.4-8.

Богдан Андрицький
Науковий керівник – доц. Вербівська Л.В.

Конкурентні переваги підприємства й обґрунтування стратегії їх забезпечення

На конкурентоспроможність підприємства мають вплив чинники, які об'єктивно передбачають його життєздатність. Достатня кількість таких факторів обмежується зосередженням уваги на конкурентних перевагах підприємства, які забезпечують йому пріоритет над прямими конкурентами. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства передбачає сукупність послідовних дій керуючої підсистеми, що впливають на керовану підсистему для досягнення конкурентоспроможності на ринку. Проте сучасних умовах господарювання завдання забезпечення конкурентоспроможності підприємств істотно ускладнилися, що вимагає нових підходів до обґрунтування засобів управління нею.

Однією з найбільш важливих економічних категорій ринкового господарювання є конкуренція. Конкуренція – процес управління суб'єктом своїми конкурентними перевагами для того, щоб перемогти або досягти успіху в боротьбі з конкурентами за задоволення об'єктивних чи суб'єктивних потреб у рамках законодавства або в природних умовах [1, с. 55]. Отже, конкурентні стратегії – це плани активних дій для досягнення ринкового успіху й одержання конкурентної переваги над іншими підприємствами.

Портер М. вважає, що підприємство може зосереджувати увагу на певній групі споживачів, певній продукції або на певному географічному ринку. При цьому будь-коли можна формувати свою стратегію, спираючись лише на один з видів конкурентної переваги [2, с.73].

Складовими стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства є:

1) товарно-ринкова стратегія – передбачає рішення з таких аспектів, як номенклатура й асортимент продукції та ступінь

їхнього оновлення, масштаби виробництва, якість продукції, реклама, обслуговування споживача, ціноутворення;

2) ресурсно-ринкова стратегія – передбачає рішення з таких аспектів, як обсяг ресурсних запасів і частота їх поповнення, якість ресурсів, поведінка на ринку ресурсів;

3) технологічна стратегія – передбачає рішення з таких аспектів, як характер технології, ступінь стабільності технології, НДДКР та оновлення технології, технологічні розриви;

4) інвестиційно-фінансова стратегія – передбачає рішення з таких аспектів, як залучення зовнішніх фінансових ресурсів, повернення залучених коштів, інвестування власних коштів;

5) соціальна стратегія – передбачає рішення з таких аспектів, як чисельність робітників, взаємозамінність робітників, диференціація робітників, ступінь патерналізму, соціальний тип колективу [3, с. 87].

Конкурентоспроможність – один із вагомих показників стану підприємства господарської системи, який визначає перспективи його подальшого розвитку, можливість досягнення стратегічних цілей та завдань. Підтримування або підвищення конкурентоспроможності можна розглядати і як одну з функціональних стратегічних цілей підприємства. Щоб бути конкурентоспроможним на ринку, підприємство повинно мати унікальні конкурентні переваги. Завдяки перевагам, що забезпечують операційну ефективність, можна досягти лише тимчасового результату, а в сучасних умовах цього недостатньо. Тому важливим напрямом формування конкурентних переваг є розробка підприємством ефективної стратегії розвитку, яка базуватиметься на унікальному позиціонуванні компанії, орієнтації на унікальні види діяльності. Саме це дасть змогу забезпечити довгострокові конкурентні переваги.

Список літератури

1. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации: учебное пособие. М. : Изд-во «Эксмо», 2004. 544 с.
2. Портер М. Конкуренция : пер. с англ. М. : Изд. дом «Вильямс», 2005. 608 с.
3. Саенко М.Г. Стратегія підприємства : підручник. Тернопіль : Вид-во «Економічна думка», 2006. 390 с.

Наталія Бабінська

Науковий керівник – доц. Олексин А.Г.

Удосконалення функціонування інститутів оподаткування України

Розгляд інституціональних структур оподаткування, які впливають на згортання чи розширення фіскального простору, дозволяє виділити серед них інститути, інституції, органи та їх системи.

Визначення чітких пріоритетів у сфері реалізації стратегічних заходів податкового впливу зумовлює збільшення прозорості та прогнозованості проведення податкової політики держави у визначеному часовому діапазоні, націленості на здійснення конкретних заходів податкового реформування.

Інститути оподаткування втілюються через відповідні інституції, які ми тлумачимо як структурно-функціональну модель (форму) організації інститутів оподаткування, що виступає елементом механізму реалізації державного управління у сфері фіска, виконання функціональних завдань якого згідно зі схвалюваною носіями інституту місією, метою та ідеологією здійснюється за допомогою матеріальних, інформаційних, технічних та людських ресурсів [1, 91].

У фіскальному просторі України функціонує низка державних інституцій, які у відповідності з делегованими обов'язками виконують відповідні функції, що охоплюють як визначення параметрів реалізації фіскальної політики держави, її стратегії і тактики, заходів управлінського впливу щодо корегування рівня доходів і видатків, протидії та нейтралізації впливу ймовірних фіскальних ризиків і загроз, управління державними активами та борговими зобов'язаннями [2, 64].

Аналіз спектра та характеристик виконання означених функцій засвідчує їх недостатню ефективність, а в ряді випадків тільки формальну констатацію доцільності реалізації на практиці. Зокрема, реалізація функції макроекономічного та фіскального прогнозування є особливо важливою умовою отримання та забезпечення досягнення реальних фіскальних

показників. При цьому надто оптимістичне прогнозування доходів у подальшому провокуватиме необґрунтовано високі обсяги видатків, і як наслідок – пошук імовірних напрямів у сфер економії.

Тому з метою мінімізації фіскальних ризиків для розрахунку показників повинен закладатися поміркований сценарій, який би передбачав найбільш вірогідний розвиток у контексті уже існуючих трендів на основі врахуванням наслідків основних запланованих реформ і затверджених заходів управлінського впливу [3, 109].

Підсумовуючи вищезначене, засади формування та функціонування ефективних фіскальних інституцій мають надзвичайно важливе значення для забезпечення розвитку держави та розширення її фіскального простору. У цьому контексті особливої гостроти й актуальності набуває питання вибору моделі та забезпечення дотримання оптимальних та дієздатних правових, організаційних і управлінських принципів діяльності фіскальних інституцій, котрі умовах цивілізаційних трансформацій покликані функціонувати в принципово нових економічних і політичних умовах.

Аналіз засад здійснення інституціональної еволюції дозволяє констатувати, що функціонування ефективних інститутів оподаткування можливе за умови формування такої філософії розвитку національної інституціональної моделі, яка не лише сприятиме задоволенню інтересів носіїв інституту.

Список літератури

1. Гончаренко Н. І., Доля Р. М., Сурін Д. В. Фіскальний інструментарій як ключовий елемент системи регулювання економічного розвитку держави на макрорівні. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2016. № 5. С. 90–93.

2. Кузькін Є. Ю., Котляревський Я. В., Шишко О. В. Зарубіжний досвід фіскальної децентралізації: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Фінанси України*. 2015. № 12. С. 63–72.

3. Сидорович О. Ю. Розрахунок податкового навантаження на основі короткострокових фіскальних характеристик. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2017. № 5(33). С. 108–114.

Удосконалення бухгалтерського обліку розрахунків суб'єкта господарювання з постачальниками і підрядниками

Ефективна та результативна діяльність будь-якого із суб'єктів господарювання багато в чому залежить від обраної до застосування договірної політики, дотримання розрахункової дисципліни, стану виконання виробничих програм та забезпечення їх матеріальними ресурсами тощо. Наведені маркери ефективності активно оперують таким поняттям як «заборгованість». Зважаючи на різний зміст боргових операцій та на інституційні особливості функціонування різних груп кредиторів, зобов'язання суб'єкта господарювання диференціюються на різні види, які мають відмітний вплив на господарські процеси. Проте, всі види заборгованостей перед третіми особами можна об'єднати поняттям «зобов'язання».

Згідно із нормами, визначеними Цивільним кодексом України «зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від вчинення певної дії (негативне зобов'язання), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку» [3].

У сфері бухгалтерського законодавства «зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [1].

З метою ефективної організації та правильного ведення бухгалтерського обліку такого виду зобов'язань як розрахунки з постачальниками та підрядниками потрібно ідентифікувати наступні етапи виконання облікових операцій протягом всього циклу взаємовідносин з контрагентами: визнання зобов'язань (отримання матеріальних цінностей чи послуг → зв'язання

якісних і кількісних показників із тими, що передбачені договірними умовами); оцінка та класифікація зобов'язань (застосування облікових правил щодо встановлення грошового вираження заборгованості, його зміни → віднесення заборгованості до певної групи за умови її ідентифікації); погашення заборгованості (одночасне зменшення заборгованості та активів → повнота погашення повинна відповідати договірним умовам); застосування облікових інструментів (систематизація та узагальнення даних в облікових регістрах та у звітності).

Цілком слушне твердження науковців про обмеженість діючої підсистеми обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками [2], адже вона не надає оперативних даних про стан розрахункової дисципліни, терміни й умови погашення заборгованості, що не дозволяє раціонально та якісно планувати платіжні дії на перспективний період. Отже, до основних проблем обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками треба віднести відсутність деталізованої інформації про зобов'язання, а також відсутність альтернативних оцінок окремих видів заборгованості, можливість зміни величини заборгованості в процесі взаємовідносин з контрагентами тощо.

Отже, під напрямами удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками в першу чергу належить вбачати ідентифікацію підсистеми управлінського обліку зобов'язань, яка б передбачала альтернативні оцінки заборгованостей, ранжування зобов'язань за змістом виникнення та термінами погашення, складання управлінських звітів, форми яких відповідають інформаційним запитам користувачів.

Список літератури

1. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 7 лютого 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 19.02.2020).

2. Побережець О.В., Кравченко І.В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2017. Т.22. Вип. 4(57). С. 138-141.

3. Цивільний кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 16 січня 2003 р. №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення: 12.02.2020).

Аналіз інфляційних процесів в економіці України та шляхи їх подолання

Основною метою економічної політики будь-якої країни є забезпечення стабільності та добробуту життя населення. В основу такої політики має бути покладено контроль за рівнем інфляційних процесів. Інфляція в Україні - одна з найактуальніших проблем сьогодення. Вона перешкоджає економічному зростанню, призводить до зниження життєвого рівня населення та подальшого загострення економічних і соціальних проблем суспільства.

Дослідженню причин інфляції та можливих шляхів подолання інфляційних процесів присвячували свої праці такі науковці, як В. Прісняков, Т. Ковальчук, П. Гайдучкий, М. Коваль, А. Гальчинський, П. Єщенко та інші.

Інфляція – знецінювання грошей і безготівкових коштів, що супроводжується зростанням цін на товари і послуги [3, с. 55]. Найбільше страждають від інфляції особи, що отримують заробітну плату та соціальну допомогу держави. Відбувається погіршення очікувань щодо макроекономічної ситуації в майбутньому, що приводить до зниження ділової активності.

У країнах з розвинутою ринковою економікою, зокрема США, Японія, країни Західної Європи, інфляція має уповільнений темп. На відміну від цих країн, в Україні інфляційні процеси розгортаються в зростаючих масштабах. Інфляція в Україні спостерігається протягом усієї незалежності. Щоб знайти шляхи подолання цих процесів, потрібно в першу чергу зрозуміти причину виникнення та стрімкого розвитку інфляційних процесів в економіці України.

Початок незалежності (1992-1996 рр.) характеризується процесами гіперінфляції, адже рівень цін зростав швидкими темпами. У 1996 р. була проведена грошова реформа, яка сповільнила темп інфляції. З 2001 по 2007 рр. інфляція набула помірною характеру. Так звана «глобальна фінансова криза»

2008-2009 рр. призвела до зростання індексу споживчих цін. Для 2010-2011 рр. характерна стабілізація темпів інфляції, але вже у 2012-2015 рр. індекс споживчих цін почав стрімко зростати. Починаючи з 2016 р. і до сьогодні темпи інфляції в Україні сповільнилися [2].

Головними причинами інфляції є: незбалансованість державних витрат і доходів; кредитна експансія; мілітаризація економіки; зростання цін на паливно-енергетичні ресурси та комунальні послуги; інфляційні очікування; відсутність вільного ринку і конкуренції; неекономічні фактори (політична нестабільність, війна, втрата довіри до уряду тощо) [1].

Аналізуючи темпи інфляції в Україні та взявши до уваги праці вчених-економістів, які вивчали інфляційні процеси, можна виокремити такі основні шляхи подолання інфляції в економіці нашої країни: удосконалення монетарної політики Національного банку України; стабілізація валютного ринку; проведення антимонопольної політики держави; удосконалення програм розвитку галузей економіки; стабілізація споживчого ринку; розвиток малого бізнесу.

Разом з тим, заходи з оздоровлення фінансової ситуації в Україні дадуть позитивні результати лише за умови обов'язкового оздоровлення фінансів підприємств та організацій, ефективного стимулювання ділової активності, проведення структурних реформ економіки, зростання продуктивності праці, підвищення ролі процентної ставки.

Список літератури

1. Глущенко Л. Д., Бігдай І. Л. Аналіз інфляційних процесів в Україні та шляхи їх подолання. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ. Вінниця, 14-23 березня 2018 р. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/view/4145> (дата звернення 24 лютого 2020 р.)

2. Індекс інфляції в Україні 2020. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation> (дата звернення 23 лютого 2020 р.)

3. Індекс споживчих цін: сприйняття та реальність: Посібник для користувачів; за ред. Ю. М. Остапчука. К.: Державний комітет статистики України, 2006. 56 с.

Облік дебіторської заборгованості в системі управління фінансовими ресурсами підприємства

Облікове відображення будь-якого об'єкта розрахункових операцій передбачає не тільки визначення обсягів заборгованості за період та її залишку на звітну дату, але й зумовлює можливості формування інформаційного базису для проведення контрольних заходів й аналітичних процедур. У будь-якому випадку «система бухгалтерського обліку функціонує з метою надання користувачам необхідної інформації для прийняття управлінських рішень» [1, с. 9].

Облік дебіторської заборгованості у системі управління суб'єктом господарювання, крім суто інформаційної, виконує не менш важливі функції, пов'язані із ідентифікацією об'єктів управління. Для досліджуваної облікової категорії одним з таких управлінських об'єктів є фінансові ресурси. Під фінансовими ресурсами належить розуміти активи у монетарній та немонетарній формах, які відповідають величині власного і залученого капіталу суб'єкта господарювання.

«Виходячи з сутності фінансових ресурсів, вони відносяться до активів підприємства, а виходячи з джерел утворення фінансових ресурсів, – до власного капіталу та зобов'язань підприємства. Тобто, і в першому, і в другому випадку фінансові ресурси є об'єктами бухгалтерського обліку» [2].

Дебіторська заборгованість - специфічний вид фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, оскільки даний обліковий об'єкт має здатність трансформуватися у грошові кошти у визначений договірними відносинами проміжок часу. Платоспроможність, ліквідність і фінансова стійкість суб'єкта господарювання напряму залежать від обсягів фінансових ресурсів, що перебувають у грошовій формі на звітну дату. Тому логічним могло бути б твердження, що максимально швидке перетворення дебіторської заборгованості у грошові кошти сприятиме позитивному стану у забезпеченні

фінансовими ресурсами поточного та перспективного розвитку суб'єкта господарювання. Проте декларування жорстких умов погашення заборгованості покупцями і замовниками може мати негативні наслідки, що пов'язані зі зменшенням обсягів реалізації, погіршенням іміджу позитивного контрагента в бізнесі. У контексті досягнення компромісу дебіторську заборгованість треба розглядати як активний об'єкт управління фінансовими ресурсами.

За таких умов підсистема облікового відображення розрахунків із дебіторами підприємства повинна продукувати інформацію щодо відображення стану та тенденцій виникнення й погашення заборгованості кожним контрагентом, визначати головні аспекти договірних відносин у перспективі задля вчасності формування монетарних фінансових ресурсів із одночасним забезпеченням подальшої співпраці з контрагентами.

Для виконання даних завдань організація і ведення обліку дебіторської заборгованості повинні передбачати: ведення обліку дебіторської заборгованості в розрізі контрагентів, предмету договорів, термінів погашення; облікові процедури зміни форм заборгованості; створення резерву сумнівних боргів та його інвентаризація на звітну дату; розроблення та використання внутрішніх управлінських звітів; участь облікових працівників у процесі визначення договірних відносин тощо.

Отже, дебіторська заборгованість є об'єктом управління фінансовими ресурсами, аналогічно, як і фінансові ресурси можна ідентифікувати як об'єкт бухгалтерського обліку. Облікове відображення досліджуваних об'єктів повинно інформаційно підкріпити рішення щодо монетаризації заборгованості або ж зміни її розрахункової форми.

Список літератури

1. Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Кузь В.І., Кучер С.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 418 с.
2. Скрипник М.І., Григоревська О.О., Таран В.І. Фінансові ресурси як об'єкт бухгалтерського обліку: необхідність визначення. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2016. №5. URL: (дата звернення: 17.02.2020).

Вікторія Боднар
Науковий керівник – доц. Колосінська М.І.

Суть страхової системи як соціально-економічної категорії

Національна страхова система є потужним економічним стимулом здатним забезпечити соціально-економічну стабільність у суспільстві. Водночас, розвиток страхової системи України відбувається у складних умовах системного характеру, тому формування цілісної та ефективної страхової системи неможливе без ґрунтовного наукового осмислення сутності поняття. Саме тому розкриття суті та змісту категорії «страхова система» є актуальним і предметом нашого дослідження.

Поняття «страхова система» у наукових публікаціях пояснюють, як «організаційно та юридично оформлену систему економічних відносин, що мають специфічний замкнений характер, з перерозподілу грошових ресурсів з метою надання страхового захисту за ризиками, які визначені суспільством як такі» [1, с. 54].

Нерідко ототожнюють категорію «страхова система» та «страховий ринок» і визначають сутність страхового ринку як «систему стійких економічних відносин між покупцями (споживачами, вигодо набувачами), посередниками і продавцями, пов'язаними з формуванням попиту, пропозиції та ціни на прямий страховий захист і перестраховування...» [2, с. 116]. Отже, страхова система – це система економічних відносин і свій початок бере в класичній політекономії.

У наукових колах існує думка, що страхова система – це «сукупність страхових компаній, які функціонують у даному економічному середовищі, в тій чи іншій країні в певний історичний період часу» [3, с. 28].

Страхова система є «певним чином організованою системою, в основі якої знаходяться інтегровані між собою головні умови функціонування страхової системи» [4, с. 126]. Водночас, ідентифікація головних умов її функціонування вступає у

протириччя з точкою зору, що «страхова система – це певним чином упорядкована єдність страхових компаній та інших суб'єктів економічних відносин, які об'єднані внутрішніми взаємозв'язками в межах національного господарства...».

Тож, з одного боку, до страхової системи відносять тільки систему комерційного страхування, а з іншого - функції окремих елементів системи можуть суттєво відрізнятися, що не впливає на властивості та функції страхової системи як цілісного утворення.

Коротке визначення страхової системи має акцентувати на глибинній сутності явища, на її ядрі чи основі, тобто, на страхових установах: страхова система – це сукупність суб'єктів страхової діяльності.

Тобто, страхова система – це сукупність страхових установ, включаючи страховий державний регулятор, страховий ринок, страхову інфраструктуру, які взаємодіють між собою у внутрішньому та зовнішньому страховому інституційному середовищі. До цього можна додати, що функції страхової системи виходять за межі її економічної сутності й охоплюють найважливіші ознаки соціальних, політичних, моральних, правових, психологічних, ідеологічних та інших проблем, які тісно пов'язані з економічними.

Підсумовуючи викладене, приходимо до висновку, що страхова система – це цілісне поєднання окремих страхових елементів (суб'єкти страхового підприємництва і діяльності, страхові ринки, страхова інфраструктура, страхове інституційне середовище), які мають за мету захищати від небезпеки і сприяти зростанню економіки і добробуту населення.

Список літератури

1. Баранова В. Г. Фінансовий механізм функціонування страхової системи. Одеса: Видавництво «ВМВ», 2009. 380 с.
2. Фурман В.М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку. Монографія. К.: КНЕУ, 2005. С. 116.
3. Страхова система. Підручник / За ред. С. К. Реверчука. Львів: Магнолія 2006, 2012. С. 28.
4. Ткаченко Н.В. Дискусійні питання страхування. Світ фінансів, 2010. №2. С. 126–135

Вікторія Боштан

Науковий керівник – асист. С.І. Шахраюк-Онофрей

Всесвітнє інтернет-поглинання економіки та трансформація ведення бізнесу

Сучасний етап розвитку суспільства, новітніх технологій, індустрії інформаційних технологій характеризується масштабним проривом у сфері глобалізації та інформатизації економіки. Відбувається злиття ринків, інтенсифікація інвестиційного, господарського, зовнішньоекономічного, інформаційного обміну між окремими державами та регіонами. Диверсифікація комп'ютерних, інформаційних технологій привела до появи глобальних комп'ютерних мереж, найкрупнішими серед яких є Internet, FidoNet та ін.

За даними Міжнародного союзу електрозв'язку (МСЕ), у 2019 р. користувачів мережі Internet нараховувалося близько 5,2 млрд осіб (у 2000 р. – близько 400 млн осіб), показник проникнення інтернетизації населення становить при цьому 43 %. За даними Internet world stats.com, першість у світі за кількістю користувачів Інтернету займають Китай (668 млн осіб), Індія (355 млн), США (277 млн), Японія (110 млн), Бразилія (110 млн), Росія (87,5 млн), ФРН (72 млн), Індонезія (71 млн), Нігерія (70 млн.), Мексика (59 млн) [1].

Станом на 1 січня 2019 року в Україні нараховується 26 мільйонів інтернет-користувачів, до цієї кількості входять абоненти мобільних і дротових підключень. Більшість з них – 25,3 мільйона людей – користується широкосмуговим доступом. [2].

У 2017 році, для порівняння, налічувалось 23,6 мільйона користувачів. Водночас в Україні 53,9 мільйона абонентів мобільного зв'язку, ще 2,2 мільйона користувачів кабельного телебачення.

У країнах Європейського Союзу цей показник становить 75%, а в країнах Північної та Південної Америки – 66% [1].

Проникнення інформаційних комп'ютерних технологій (ІКТ) через Інтернет стає невід'ємною частиною інноваційної

економіки. Існує пряма залежність динаміки економічного зростання і появи нових секторів від швидкості розвитку пропускної здатності мереж.

При цьому прямий ефект дають інвестиції у технології та інфраструктуру, непрямий – інноваційний розвиток компаній. Сучасна міжнародна економіка характеризується скороченням кількості зайнятих у секторах класичної економіки трудових ресурсів з переходом їх у сферу інформаційних технологій.

Економікою нового часу стала цифрова економіка. Нова економіка викристалізовується на підґрунті трансформації класичної індустріальної економіки шляхом проникнення сучасних інформаційних технологій, зокрема Інтернету, до всіх сфер і галузей економіки. Основою розвитку нової економіки є знання та інформація, позаяк значну частину доданої вартості створюватиме людський інтелект. М. Кастельс вважає, що в сучасному світі спостерігається перехід до нового типу суспільства, відмінного від того, що існувало раніше, основною рисою якого є мережева логіка його структури. На його думку, мережі як і інформація набувають домінуючого становища. Мережеве суспільство – це суспільство, соціальна структура якого переважно заснована на мережах, що активізуються новітніми інформаційними технологіями [1].

Отже, Інтернет сформував нові економічні сили та змінив способи ведення бізнесу. Сучасні компанії переважно представлені в мережі, ведуть активну торгівельну діяльність та ефективно управляють всіма бізнес-процесами. Інтернет став потужним сегментом економіки.

Проведене дослідження показало, що темп захоплення Інтернетом світу починає зупинятись, але така тенденція намітилась останніми роками через те, що половина населення планети вже використовує всесвітню мережу.

Список літератури:

1. Ковач М.Й. Роль і місце Інтернет-економіки в сучасній економічній системі URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/10750/1/20.pdf>
2. Скільки в Україні інтернет-користувачів URL : <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/282159-skilki-v-ukrayini-internet-koristuvachiv>

Діана Вайнагій
Науковий керівник - доц. Жаворонок А.В.

Світовий досвід розвитку пірингового (p2p) кредитування

У світі на даний час діє кілька моделей регулювання діяльності P2P кредитування: ізраїльська, італійська; англійська; індійська, бразильська; дворівнева американська; мексиканська, південноафриканська. Англійська модель регулювання діяльності P2P кредитування встановлює чіткі рамки для онлайн платформ, а також надає нормативні акти для регулювання діяльності. Ізраїльська та італійська модель взагалі забороняє діяльність пірингового кредитування в країнах. Індійська та бразильська моделі не мають виділення поняття P2P у законодавстві та не регулюються законодавчими актами, тобто присутній повністю вільний ринок. Лише законодавство стає на захист прав інвесторів, маючи декілька законодавчих актів. Дворівнева американська модель P2P кредитування має достатній контроль як з боку кожного штату, так і комісією цінних паперів і бірж США. Зі всіх моделей виділяються мексиканська та південноафриканська, тому що онлайн платформи P2P кредитування мають банківську ліцензію і, як наслідок, заселяються банківським законодавством [1, с. 147].

Найбільший розвиток P2P кредитування отримало в США і Великобританії. Саме в цих країнах концентруються основні платформи, які за даними статистичних джерел, видають найбільше кредитів: Zopa (Великобританія); Funding Circle (Великобританія); RateSetter (Великобританія); Lending Club (США); Prosper (США); Market invoice (США). У Швеції намагався закріпитися сервіс під назвою Loan Land, проте ще до 2010 року компанія зазнала фатальну невдачу. Сервісної групи так і не вдалося домогтися значущих обсягів кредитування, а крім того почалися всілякі шахрайські операції. Власник компанії Loan Land передав усіх кредиторів і позичальників компанії Trustbuddy.

У Німеччині немає державної підтримки P2P кредитування,

тому пірингове кредитування підпадає під регулювання банківської діяльності. Німецький регуляторний варіант зобов'язує платформи P2P кредитування купувати ліцензію на банківську діяльність. Такий контроль малопоширений на швидкозростаючих ринках Великобританії та США. У Франції нова нормативно-правова база по кредитах на основі кредитних платформ, у тому числі P2P, діє з липня 2014 р. У рамках нової структури введений «знак якості» для P2P платформ. Ця діяльність спрямована на забезпечення високого рівня захисту споживачів і прозорості в усіх напрямках [2, с. 120].

Упровадження сучасних інформаційних технологій сприяє трансформації всіх сфер суспільства, а особливо сфери фінансових послуг. Це сприяє виникненню нових технологій у сфері функціонування ринку кредитних послуг, які спрощують сам процес кредитування і дозволяють задовольнити інтереси всіх суб'єктів кредитних відносин.

Пірингове кредитування вже активно розвивається у зарубіжних країнах, оскільки йому притаманні значні переваги для кредиторів і позичальників. Враховуючи це, даний вид кредиту буде активно розвиватися і надалі. Світовий досвід, що проаналізований у статті, лише це підтверджує. Тож можна прогнозувати активне розповсюдження нових інноваційних технологій і у межах вітчизняного ринку кредитних послуг і зростання попиту на кредити типу P2P.

Список літератури

1. Дубина М.В., Жаворонок А.В., Савчук Д.Г. Світовий досвід розвитку пірингового (P2P) кредитування. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 45. С. 145-151. DOI: <http://doi.org/10.32843/bses.45-27>
2. Заруцька О. П., Синюк А. О. Міжнародний досвід та вітчизняна практика розвитку платформ P2P-кредитування: проблеми та перспективи. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка*. 2017. Т. 25, вип. 11(1). С. 118–123.

Обліково-аналітичне забезпечення оптимізації витрат

У ринкових умовах господарювання метою діяльності економічного суб'єкта є отримання позитивних фінансових результатів. Саме акумульований прибуток виконує надважливі функції по забезпеченню поточної фінансової стійкості та подальшого перспективного розвитку. Формування фінансових результатів здійснюється через порівняння отриманої величини доходів із сумою понесених витрат. Перевищення доходів над витратами вказує на прибутковість діяльності суб'єкта господарювання.

В управлінській системі суб'єкта господарювання витрати є більш маніпулятивною обліково-економічною категорією, ніж доходи. Адже отримані доходи базуються на ідентифікованій цінній політиці, що визначається на основі ринкових механізмів, зокрема підході «попит – пропозиція», вплив суб'єкта господарювання на які обмежений. А витрати є обліково-економічною категорією, на величину якої впливає значна кількість факторів, що призводять до збільшення або ж зменшення загальної величини сукупних витрат. Тому саме витрати є управлінським об'єктом, що становить предмет процесу прийняття управлінських рішень при розгляді шляхів підвищення прибутковості.

Найпоширеніша мета управління витратами суб'єкта господарювання - оптимізація їх розміру за допомогою різних методів. «Метод оптимізації абсолютної величини витрат підприємства є сукупністю фінансових, математичних і статистичних прийомів цільового моделювання фінансових процесів і показників, що дозволяє з прийнятним рівнем статистичної достовірності обґрунтувати управлінські рішення щодо визначення абсолютної величини або структури витрат підприємства» [1, с. 242].

Зарубіжними та вітчизняними суб'єктами господарювання застосовуються такі методи оптимізації абсолютної величини витрат: функціонально-вартісний аналіз; кайзен-костинг (kaizen-

costing); таргет-костинг (target-costing); точно в строк (just-in-time); LCC-аналіз (Life Cycle Cost); XYZ-аналіз; ABC-аналіз; метод збалансованості; бюджетування; аутсорсинг (outsourcing). Наведені методи складають аналітичну складову процесу оптимізації витрат. На основі отриманої інформації здійснюється вибір оптимальних управлінських рішень, які дозволяють зменшити величину окремих видів витрат.

Ефективне застосування методів оптимізації витрат суб'єкта господарювання потребує формування облікового забезпечення, під яким належить розуміти масив облікових даних, які є результатом визнання та класифікації господарських операцій, пов'язаних із витрачанням ресурсів і збільшенням зобов'язань при провадженні виробничої та інших видів діяльності. Формування повноцінного облікового забезпечення оптимізації витрат передбачає вихід за межі традиційного розуміння принципів і процедур функціонування системи бухгалтерського обліку, що передбачає організацію функціонування підсистеми управлінського обліку витрат.

У контексті порушених проблем необхідна ідентифікація таких витрат як прямі та непрямі витрати, пріоритетні витрати, надпріоритетні витрати, допустимі витрати, непотрібні витрати тощо. Також удосконалення повинен зазнати процес калькулювання собівартості продукції (послуг) через надання статусу «прямих витрат» більшості господарських операцій, пов'язаних зі зменшенням активів та збільшенням зобов'язань. Такий стан речей забезпечить підвищення ефективності процедур ціноутворення, а отже, й узгодженості (пропорційності змін) величин сукупних доходів і витрат.

Отже, процес оптимізації сукупної величини витрат передбачає застосування низки методів, які визначають додаткові вимоги до облікового забезпечення управління витратами суб'єкта господарювання, а саме необхідність ідентифікації нетрадиційних для фінансового обліку груп витрат та потребу розробки відповідної технології облікового процесу.

Список літератури

1. Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Кузь В.І., Кучер С.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник. К.: ВД «Кондор», 2018. 418 с.

Ірина Васіна

Науковий керівник – проф. Якимова Л. П.

Особливості формування фінансової звітності в країнах Європейського Союзу

Пріоритетним завданням внутрішньої і зовнішньої політики України є курс на зближення з економічним і правовим простором Європейського Союзу (ЄС). Імплементация положень європейського законодавства та досвіду європейських держав, потребують реалізації програми гармонізації вимог у сфері бухгалтерського обліку. З кожним роком законодавство України у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності стає все більш наближеним до норм міжнародних стандартів, що зумовлює актуальність дослідження особливостей формування фінансової звітності в країнах Європейського Союзу.

На сучасному етапі розвитку бухгалтерського обліку в країнах ЄС відбувається перехід від стандартизації та гармонізації фінансової звітності до конвергенції. При цьому конвергенція МСФЗ і МСО у різних юрисдикціях країн-членів ЄС відбувається шляхом врахування та розробки єдиних оптимальних принципів і методів цих стандартів. Стосовно гармонізації та конвергенції Директиви ЄС визначають загальні вимоги до складу, змісту та подання фінансових звітів, але існує багато відмінностей у вимірюванні, поданні та розкритті інформації у річній фінансовій звітності компаній різних країн, а також консолідованих фінансових звітів [1].

Згідно з правилами ЄС, компанії, цінні папери яких продаються на регульованому ринку, мають складати консолідовану фінансову звітність відповідно до єдиного набору міжнародних стандартів – МСФЗ. Інші вимоги на рівні країн-членів ЄС застосовуються до компаній, що не належать до лістингу, та для малого бізнесу. Фінансові звіти мають містити, як мінімум, баланс, звіт про прибутки та збитки, а також певну кількість приміток до фінансової звітності. Великі та середні компанії мають публікувати звіти про управління.

Правила, яких компанії винні дотримуватися при підготовці

звітів, викладені у Директиві 2013/34/ЄС [2], відомої як «Директива обліку», мета якої - гармонізація національних вимог з: подання та змісту річної чи консолідованої фінансової звітності; презентації та змісту управлінських звітів; основ вимірювань, які підприємства використовують для підготовки фінансових звітів; аудиту фінансової звітності; оприлюднення фінансової звітності; відповідальності керівництва [1].

При впровадженні положень Директиви [2] необхідно враховувати як реалії національної економіки та системи обліку, так і ефективність нововведень порівняно з витратами на їх супровід. З огляду на доволі високий рівень регламентації обліку недоцільною є, наприклад, відмова від вже затверджених форм звітності. Вагому роль відіграє постійне реформування обліку в Україні згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності, що продукуються Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, оскільки багато положень вже запроваджено в національне законодавство [3].

Підсумовуючи результати дослідження, зазначимо: вивчення особливостей формування фінансової звітності в країнах Європейського Союзу дасть змогу обрати і застосовувати оптимальні світові практики в умовах українських реалій, значна частина яких уже нині запроваджена, однак українське законодавство у сфері фінансової звітності потребує подальшого вдосконалення і наближення до норм ЄС.

Список літератури

1. Гусак М. В. Особливості формування фінансової звітності в країнах ЄС. *Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія : зб. матеріалів III міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* [м. Тернопіль, 26 черв. 2018 р.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 42-44.

2. Directive 2013/34/eu of the European Parliament and of the Council on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0034>

3. Гасанов С.С., Котляревський Я.В., Кучерява М.В. Порівнянність фінансової звітності: європейський вимір та вітчизняні реалії. *Наукові праці НДФІ*. 2016. №1 (74). С. 5-15.

Вікторія Гевко

Науковий керівник – доц. Яскал І.В.

Перспективи розвитку електронної торгівлі в національній економіці

Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, глобалізаційні процеси в економіці та суспільстві, сприяли появі нових, більш ефективних методів ведення господарської діяльності сучасними підприємствами. В умовах інформатизації суспільства й економіки традиційну підприємницьку діяльність почало спрямовувати у бік електронної. Електронна торгівля стає одним із драйверів світової економіки, відкриваючи широкі можливості мультиагентської взаємодії як на міжнародному, так і на національному рівні [1, с 67].

Інтернет надає змогу для ведення електронного бізнесу не лише в національному, але й в міжнародному масштабі і служить по суті основним фундаментом зростання «он-лайн» економіки. Використання електронної комерції підвищує комерційний потенціал підприємства, вносить суттєві зміни в організацію торгівлі товарами і особливо послугами, і надає можливість переведення свого бізнесу на якісно новий рівень. Відзначимо, що в теорії електронної комерції дану галузь прийнято розрізняти за типами, виділеними на основі суб'єктив-учасників економічних відносин та їх взаємодії один між одним [2, с 127]. До них належать: B2B, B2C, B2G, C2C, m-commerce.

Ринок України перебуває на етапі становлення й має величезний потенціал для зростання. За підрахунками 2019 року український сегмент електронної комерції досяг 81,25 млрд грн, збільшившись за рік на 25%. Водночас зі зростанням частки приватних торговців збільшився й попит на продукти власного вжитку, збільшилася частка онлайн-платежів, компанії почали розвивати власні кур'єрські служби. Крім того, збільшився відсоток користувачів, які роблять онлайн покупки використовуючи саме мобільні пристрої. Найбільш успішними українськими суб'єктів електронної комерції вважаються такі

бізнес моделі: електронні дошки; електронні магазини, супермаркети; прайс-агрегатори; електронний стіл замовлень.

Варто звернути увагу й на причини недостатнього розвитку електронної комерції в Україні. До них належать невисокий рівень життя, низька платіжна спроможність населення, низький рівень розвитку і впровадження інформаційно-інтелектуальних технологій, комп'ютерної грамотності населення, малоефективна система захисту прав інтелектуальної власності, недостатньо широкий спектр товарів і послуг, доступний через мережу, недостатньо розроблені стандарти і законодавча база, тощо. Проте лише комплексне розв'язання всіх проблем може скоротити розрив у темпах зростання ролі електронної комерції у світі та Україні.

Отже, електронна торгівля є феноменом у розвитку світової економіки та еволюції міжнародних економічних відносин. Вона сприяє інтернаціоналізації структурних елементів світового господарства, подальшому поступальному просуванню процесу глобалізації. Зазначимо, що в Україні переваги електронної комерції використовуються не в повному обсязі і показники її розвитку значно відстають від загальносвітових [3, с 5]. Водночас перспективи зростання та розвитку електронної торгівлі в Україні можна назвати достатньо сприятливими.

Список літератури

1. Маловичко С. В. Тенденції та перспективи розвитку електронної торгівлі в Україні / С. В. Маловичко. // Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – 2015. – С. 67.
2. Синявська О. О. Електронна торгівля в Україні: тенденції та перспективи розвитку / Ольга Олександрівна Синявська. // Вісник ХНУ імені В.Н. Карізіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм.". – 2019. – С. 127–128.
3. Чучко Н. О. Електронна торгівля в системі світогосподарських відносин / Надія Олександрівна Чучко. – 2011. – С. 5–6.

Бухгалтерська звітність у системі інформаційного забезпечення управління підприємством

Перспективний розвиток фінансово-господарської діяльності підприємства залежить від оптимального функціонування системи управління, тобто від ефективності управлінських рішень щодо виконання виробничих програм, забезпечення майновими та фінансовими ресурсами, управління персоналом тощо. У процесі прийняття управлінських рішень вагоме значення відіграє етап збору та оброблення інформації, адже на основі саме зібраних даних ідентифікують альтернативи, обґрунтовується їх вибір і здійснюється контроль за виконанням прийнятого управлінського рішення.

Слушне твердження М.М. Бенька про взаємозв'язок процесу оброблення даних і функціонування системи управління: «кількісна і якісна оцінка економічної інформації є передумовою створення ефективної управлінської системи» [1, с. 72]. Відзначимо, що основним масивом даних при прийнятті рішень є облікова інформація (економічна інформація, яка оброблена за допомогою облікових методів і процедур, характеризує майновий та фінансовий стан підприємства, його результативність тощо). Отже, як інформаційне забезпечення процесу прийняття управлінських рішень треба розглядати бухгалтерську звітність як згруповану та систематизовану облікову інформацію відповідно до потреб і запитів зовнішніх і внутрішніх користувачів. «Бухгалтерська звітність у ході виконання покладених на неї функцій створює масив релевантних даних, що використовуються управлінським персоналом всіх рівнів у процесі організації, планування, аналізу та контролю господарської діяльності підприємства» [2, с. 85-86].

Зауважимо, що бухгалтерська звітність є джерелом інформації в першу чергу для внутрішніх користувачів, її форми та формат мають максимальну відповідність інформаційним потребам управлінського персоналу підприємства. Проте

бухгалтерська звітність слугує основою для формування фінансової звітності, що оприлюднюється. Крім цього суб'єкти господарювання в цілях презентації позитивних сторін і планів бізнесу дедалі частіше деталізують показники фінансової звітності у форматі бухгалтерських звітів з фінансовими та нефінансовими даними.

При формуванні бухгалтерської звітності необхідно дотримуватися наступних принципів: оперативності; достатності; адресності; зрозумілості; достовірності; зіставності; економічності. Такий підхід забезпечить отримання користувачами релевантних даних. Проте зовнішні користувачі, у процесі використання бухгалтерської звітності в якості інформаційного забезпечення системи управління можуть стикнутися із проблемами комунікаційних бар'єрів. Усі перешкоди правильного сприйняття облікових даних зовнішніми інформаційними суб'єктами можна об'єднати у такі групи: організаційні бар'єри; технічні бар'єри та суб'єктні бар'єри. Одразу зауважимо, що усунення всіх перешкод правильного розуміння зовнішніми користувачами облікових даних неможливе. Дане завдання можна виконати тільки для окремої групи користувачів із цільовими запитами.

Отже, розглядаючи бухгалтерську звітність як систему інформаційного забезпечення системи управління треба взяти до уваги такі організаційно-методичні та методологічні аспекти формування досліджуваних звітів: бухгалтерська звітність для внутрішніх користувачів повинна складатися із системи показників, що відповідають ідентифікованим інформаційним запитам; бухгалтерська звітність для зовнішніх користувачів повинна відображати суспільно значиму інформацію та містити пояснення процедур формування звітних показників.

Список літератури

1. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2010. 336 с.
2. Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Кузь В.І., Кучер С.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 418 с.

Тетяна Грабовецька
Науковий керівник - доц. Сокровольська Н. Я.

Сучасні тенденції заощаджень в Україні

Про те, що гроші повинні працювати, знає, напевно, кожен. Справді, зберігати гроші під подушкою вкрай не вигідно. На це є кілька причин. Перша — там їх кількість не буде збільшуватися, а друга — інфляція кожен день буде зменшувати реальну вартість коштів.

Ще кілька десятиріч тому для українців були доступні лише два види пасивного доходу: державна пенсія та вклади на ощадних книжках. Тепер варіантів пасивного доходу значно побільшало, а ось ризиків стало менше.

Незалежна асоціація банків України спільно з німецькою компанією Growth for knowledge (GFK) провела дослідження на тему заощаджень. У процесі опитування соціологи дослідили думку 6 мільйонів містян нашої країни.

Загалом лише 44% опитуваних заощаджують постійно приблизно 20% свого доходу, ще 44% — роблять це час від часу, тобто коли відкладають на велику покупку або отримують незаплановані доходи. А от ще 12% не заощаджують узагалі. Причиною називають брак коштів [1].

Як зазначено в дослідженні, 49% опитаних заощаджують в іноземній готівці. На їхню думку, це більш надійний метод, бо захищає кошти під час девальвації національної валюти. Із опитаних респондентів 24% зберігають готівку в гривні, через простоту та зрозумілість, а також через швидкий доступ до коштів.

18% заощаджують на поточних рахунках аргументуючи це швидким доступом до коштів, зручним і простим способом накопичення. Проте 9% не готові вдаватися до такого способу накопичення через нестабільність банків, інфляцію, можливість крадіжки коштів з рахунку шахраями.

Варіанти інвестування, які доступні українцям і допоможуть заробити гроші навіть за мінімальних капіталовкладень, наведено нижче.

Банківський депозит – найпростіший і надійний варіант, куди інвестувати гроші. Досить лише вибрати один з десятків пропозицій і покласти гроші на рахунок. Надалі банк нараховуватиме прописаний в договорі відсоток на залишок.

Придбання нерухомості. Цей варіант вигідний не тільки для того, щоб купити, а потім перепродати, а і як можливість здавати в оренду.

Вважається, що золото - це стабільність. І оскільки воно завжди в ціні, то купівля дорогоцінних металів - це спосіб, який ніколи не дозволить програти.

Вкладення коштів у бізнес. Можна для початку відкривати не власну справу, а просто вкласти частково в бізнес іншої людини.

Ще одним варіантом є інвестування в акції та облігації підприємств різних форм і розмірів.

Купівля валюти для українців саме те, оскільки валюта у нашій країні постійно зростає або падає, гривня знецінюється і на цьому можна непогано заробити.

58% респондентів, із тих хто заощаджує, мають банківські депозити. Ще 28% осіб розглядають варіант інвестування в нерухомість.

Значно менше з опитаних тих, хто обирає вклади в інвестиційні фонди — 17%, у страхові компанії — 16%, у недержавні пенсійні фонди — лише 13%. Це зумовлено низькою поінформованістю людей про такі види інвестування, а також необхідністю вищого рівня доходів

Отже, виходячи з раніше зазначеного, прибутковість для українців при виборі куди вкладати свої кошти, не відіграє значної ролі.

Найважливіший критерій під час вибору способу заощаджень – це гарантія їх збереження. На другому місці серед пріоритетів – постійний доступ до них, а економія часу – взагалі на останньому. Тому задля надійності респонденти готові жертвувати доходом і зручністю.

Список літератури

1. Коробкова О. Гроші все ще в матраці, або Як заощаджують українці? URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/11/26/654116/> (дата звернення: 02.03.2020).

Анна Гуціна
Науковий керівник – доц. Зибарева О.В.

«Зелена» економіка в розрізі українських реалій

Кінець минулого століття ознаменувався переосмисленням існуючого підходу до ведення господарської діяльності, що стало причиною активізації роботи дослідників з усього світу щодо пошуку нової моделі функціонування економіки, яка нівелює негативний вплив існуючої системи на навколишнє середовище.

У вітчизняній літературі питання нових моделей економіки досліджено у працях Квач Я. П., Поліщук С.В., Чмир О.С., проте вони роблять наголос на теоретичних аспектах функціонування нових моделей. На нашу думку, важливо досліджувати не лише теоретичну основу, але й фактичний стан впровадження та ступінь відповідності принципам даних моделей.

Особливої уваги заслуговують такі моделі споживання як «шерингова», «синя» та «зелена» економіки. Кожна з названих моделей пропонує розв'язання актуальних проблем людства, але на даний момент немає ідеальної моделі, яка б розв'язувала абсолютно всі проблеми. Основоположною для кожної названої концепції є відповідність сталому розвитку, проте «шерингова» економіка акцентує увагу на зменшенні витрат, а незначне поліпшення екологічної ситуації є лише наслідком основної цілі. Водночас «зелена» економіка покликана виконати ширше коло завдань, адже розглядається в розрізі трьох складових: навколишнє, соціальне та економічне середовище. Проте і вона піддається критиці через високу вартість упровадження, оперування здебільшого абстрактними поняттями і відсутністю конкретних розв'язків проблем. Саме у відповідь на це було створено нову модель «синьої» економіки.

Як бачимо, перераховані моделі не виникали самі по собі, вони є логічним продовженням попередніх моделей. Але, на нашу думку, оптимальна для України на даному етапі розвитку саме «зелена» економіка, адже вона є орієнтиром для усіх європейських країн. Саме тому важливо досліджувати, на якому етапі впровадження «зеленої» моделі є наша країна.

Сьогодні існує ряд систем оцінки та виміру практичного впровадження концепції «зеленої» економіки: систему оцінок сталого розвитку міжнародної організації GRESB; система еколого-економічного обліку ООН; Глобальний індекс «зеленої» економіки тощо [1].

У 2012 р. ООН визначила 15 принципів сталого розвитку та „зеленої” економіки [2]. Нами проведено дослідження щодо відповідності українських реалій даним принципам. Так реалізується 8 принципів, 4 - реалізується частково, 3 - не реалізується взагалі. Не реалізуються такі принципи:

1. Справедливий розподіл багатства: згідно з дослідженням швейцарського дослідницького інституту Credit Suisse Research Institute за 2019 рік, Україна володіє лише 0,1% світового багатства. Сусідня Польща, до прикладу, володіє 0,5% світового багатства, хоча в Україні проживає більше населення [3]. Таким чином, справедливого розподілу не здійснено.

2. Рівність між поколіннями: в Україні не відбувається регулярний моніторинг та інвентаризація наявних природних ресурсів, через що неможливо ефективно управляти їх кількістю та використанням і забезпечити збереження природного багатства для майбутніх поколінь.

3. Переоцінка добробуту: принцип не реалізується, адже в Україні ВВП досі розраховується методом, що не враховує екологічний чинник.

Пропонуємо такі заходи, що спрямовані на «озеленення» економіки України: створення єдиної бази даних щодо використання дотацій, фінансової та технічної допомоги; зарахування екологічного податку до спеціального фонду та підвищення розміру його ставки; проведення інвентаризації наявних природних ресурсів.

Список літератури

1. „Зелені” інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст: доповідь. К.: Центр Разумкова, 2019. 316 с.

2. Чмир О. С. „Зелена” економіка: сутність, цілі та базові принципи. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. №3 (33). С. 54-62.

3. Global wealth databook 2019. URL: https://www.interest.co.nz/sites/default/files/embedded_images/global-wealth-databook-2019.pdf (дата звернення 15.12.2019).

Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств і розрахунки з контрагентами: оцінка впливу

Розрахунки з контрагентами є значущою складовою фінансово-економічної діяльності промислового підприємства. Стан дебіторської і кредиторської заборгованостей, їх розміри та якість складають основу платоспроможності, фінансової стійкості і безперервного функціонування підприємства. Постає запитання: як впливає розрахункова дисципліна на рентабельність операційної діяльності промислових підприємств в Україні?

Для відповіді на це запитання у дослідженні за даними Державної служби статистики України [1] побудовано економетричну модель рентабельності операційної діяльності промислових підприємств:

$$POA = 2,15 + (2,10E - 06)R + (9,44E - 06)P, \quad (1)$$

де POA – рентабельності операційної діяльності, R – дебіторська заборгованість; P – кредиторська заборгованість.

Проте значення коефіцієнта множинної детермінації $R^2 = 0,1228$ означає, що в Україні варіація рентабельності операційної діяльності промислових підприємств залежить від дебіторської та кредиторської заборгованості лише на 12,28% і на 87,72% від чинників, які не враховані в моделі. Це спричинило необхідність побудови залежності рентабельності від двох відносних показників: 1) співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей, 2) питома вага дебіторської заборгованості у вартості оборотних активів (CA):

$$POA = -3,83 + 2,33 \cdot \frac{R}{P} + 8,17 \cdot \frac{R}{CA}. \quad (2)$$

Але для моделі (2) значення коефіцієнта множинної детермінації виявилось ще нижчим $R^2 = 0,0185$, тобто варіація

рентабельності операційної діяльності залежить від показників врахованих в моделі лише на 1,85%. Частково цей неочікуваний результат ілюструє рис. 1: у кризових 2009 і 2015 роках, рентабельність суттєво спадала, а співвідношення R/P не зазнавало суттєвих змін і коливалось навколо 0,9.

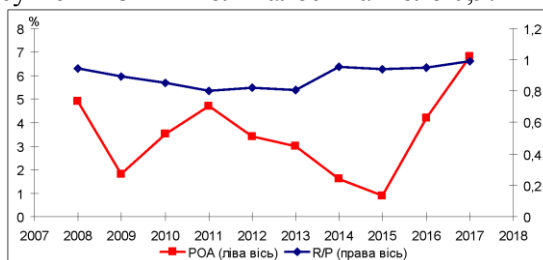

Рис. 1. Динаміка рентабельності операційної діяльності (POA) та співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей (R/P) промислових підприємств України

Джерело: обчислено автором за даними [1]

Як відомо, оптимальне значення R/P варіюється в межах 0,9–1,0 (кредиторська заборгованість не повинна перевищувати дебіторську більше ніж на 10%). Якщо $R/P < 0,9$ (2009-2013 рр.), існує загроза фінансовому стану підприємства, що зумовлює необхідність перегляду джерел фінансування на користь власних коштів [2]. З 2015 року рентабельність стало зростає, співвідношення R/P знаходиться в оптимальній зоні. Проте за перевищення 1 виникне ризик порушення фінансової стійкості через відтік коштів з обороту, що призведе до необхідності залучення коштів для підтримки виробничо-господарської діяльності підприємства. Отже, розрахункова дисципліна має непрямий вплив на рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, і у цьому аспекті моніторинг розрахунків з контрагентами має носити превентивний характер.

Список літератури

1. Діяльність підприємств / Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.08.2020).

2. Якімова Л.П., Мацкуляк К.І. Аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами в контексті забезпечення платоспроможності підприємства. Проблеми економіки. 2018. № 2. С. 396-402.

Собівартість продукції та її види

Для стійкого розвитку підприємства необхідно постійно реалізовувати заходи щодо підвищення рівня економічної ефективності господарювання. Собівартість продукції, що відображає поточні витрати, пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, є одним із показників, який впливає на ефективність виробничої діяльності підприємства та його структурні підрозділи. Тому питання визначення собівартості окремих видів продукції промислових підприємств, планування й аналізу з метою пошуку та реалізації заходів щодо зниження рівня витрат потребують постійного вивчення, оскільки від цього залежать результати діяльності самого підприємства, його економічний розвиток.

Українські та зарубіжні вчені-економісти завжди приділяли багато уваги дослідженню собівартості та її сутності. Найбільш глибоко це питання було досліджено у працях таких вчених, як А.Ф.Аксененко, В.П. Завгородній, Ф.Ф. Бутинець, М.А. Болюх, В.М. Пархоменко та ін.

Собівартість продукції (робіт, послуг) є одним із показників, у якому знаходять відображення усі сторони роботи підприємства: рівень організації виробничого процесу, його технічна оснащеність, ступінь ефективності використання необоротних та оборотних активів, продуктивність праці, рівень організації матеріально-технічного постачання тощо.

Підвищення ролі та значення показника собівартості в управлінні підприємством, в оцінці діяльності та стимулюванні колективу підприємства передбачає класифікацію цього показника за певними характерними ознаками. І.М. Бойчик розрізняє такі види собівартості [1]:

1. Залежно від часу формування затрат: планова, фактична, нормативна, кошторисна.
2. Залежно від тривалості розрахункового періоду: місячна, квартальна, річна.

3. За складом продукції: товарної продукції, валової продукції, реалізованої продукції, незавершеного виробництва.

При прийнятті ефективних та обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності варто спиратися на економічний аналіз витрат і собівартості продукції, оскільки від її рівня залежать рентабельність окремих видів продукції, та фінансові результати діяльності підприємства в цілому.

Саме тому потрібно проводити аналіз собівартості продукції, оскільки це призведе до ефективного управління витратами підприємства в цілому та собівартістю продукції, зокрема [2].

Економія витрат на збут досягається завдяки укріпленню дисципліни праці, ритмічності виробництва, дотримання договірної дисципліни. Найбільш ефективними шляхами зниження собівартості продукції є впровадження економічних технологій виробництва, використання світового досвіду щодо зменшення собівартості. Саме ресурсозберігаючі технології – це вихід для українського товаровиробника. Не менш важливим чинником, що сприятиме скороченню витрат підприємств, є дотримання всіх головних принципів ефективного розміщення продуктивних сил: це скорочення шляхів між виробником і покупцем, між виробництвом і сировинною базою [3].

Отже, чим ліпше працює підприємство, чим ефективніше використовує виробничі ресурси, тим нижча собівартість продукції (робіт, послуг), що водночас буде сприяти збільшенню обсягу виробництва.

Список літератури

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2002. 480 с.
2. Міценко Н.Г., Мизгала С.В. Собівартість продукції як економічна категорія та її місце серед витрат підприємства. Науковий вісник НЛТУ України, 2009, 19 (4).
3. Распопова В.А., Глобець Т.В. Шляхи зниження собівартості продукції підприємства. URL: <http://www.rusnauka.com>.

Особливості формування сучасних якостей ефективного менеджера

Дефіцит у освічених спеціалістах - одна з проблем, з розв'язанням якої теоретики і практики пов'язують в нашому суспільстві надію на успішне засвоєння сучасної технології господарювання, оволодіння цивілізованими нормами організації економіки. Усе це вимагає інноваційного підходу до підготовки і розвитку кадрів управління, менеджерів, передбачає зміну нормативних вимог до керівників, до їх технічної компетентності, здатності орієнтуватися у зростаючих інформаційних потоках, уміння створювати працездатні колективи людей, які дотримуються різних цінностей і живуть в інших нових умовах, використовувати засоби комунікації.

Сучасний керівник повинен уміти впливати на ефективність використання всіх природних і суспільних ресурсів, здійснювати перспективне планування, яке враховує цілі суспільного розвитку, підвищувати культуру праці. Основа менеджерської діяльності - виконання різних завдань, а інструментом для цього є мислення [1, с. 56].

Проте найголовнішим фактором успішності менеджера виступає здатність до самореалізації, яка властива лише психічно цілісній здоровій особистості [2, с.67]. Вона характеризується:

1) об'єктивним сприйняттям навколишньої реальності — вміння бачити дійсність такою, якою вона є насправді, а не через призму власних прагнень, мрій;

2) усвідомленням себе, інших та природи — прийняття своєї особи без надкритики, що дозволяє зменшити переживання провини, тривоги, сорому;

3) простотою та безпосередністю поведінки — відсутність штучної театральності та прагнення здійснити враження на оточуючих;

4) сконцентрованістю на проблемі — сприйняття своєї роботи як важливої особистісної місії, отже, захоплення роботою набуває пристрасного характеру;

5) автономністю поведінки — високий ступінь самоуправління та реалізації власної волі, пошук у собі;

6) суспільним інтересом — глибоке відчуття близькості з іншими людьми, відверте бажання їм допомогти, розв'язати життєві проблеми, що нерідко проявляється у співчутті та симпатії до всього людства;

7) демократичним характером — повага до інших, ця особистісна властивість сприяє готовності навчатися в інших, уникати зверхності й авторитаризму поведінки;

8) філософським почуттям гумору — таким, що швидше спрямований на висміювання людських недоліків узагалі, ніж приниження самої особистості. Філософський гумор відрізняє складний підтекст, який проявляється у формі притчі;

9) креативність — схильність до творчості, котру треба розуміти швидше не як прояв таланту, а природних задатків до спостережливості, сприйняття всього нового, спонтанної реакції на події. Бути креативним - це виконувати свою професійну або побутову роботу з елементами творчості, здатністю до варіативності;

10) опір цивілізації, сучасній культурі — перебуваючи в гармонії з суспільством, самореалізовані особистості зберігають внутрішню незалежність і водночас здатність чинити опір тим впливам, які ними особисто не приймаються.

Отже, підбиваючи підсумки, можна сказати, що найважливішою вимогою до менеджера є здатність постійно працювати над собою. Менеджер, який не здатний до цього, не може успішно розв'язувати сучасні проблеми та успішно адаптовуватись до змін у суспільстві.

Список літератури

1) Далай-лама XIV «Шлях лідера. Бізнес, буддизм і щастя у взаємопов'язаному світі» (ВСЛ, 2018, пер. Алла Вашук) – 56 с.

2) Джек Кенфілд, Марк Віктор Хансен, Ліс Хьюїтт «Цілісна життя. Головні навички для досягнення ваших цілей»(Ексмо, 2018, пер. Н. Колесніченко) – 37 с.

Прогрес Індексу гендерного розриву: в Україні та світі

У цілому гендерний розрив у світі щороку зменшується. Лише у 2018 році вперше за всю історію підрахунку цього індексу (починаючи з 2006 року) у світі зафіксовано погіршення ситуації з гендерною нерівністю. За умови збереження існуючих тенденцій, загальний глобальний гендерний розрив може бути закритий лише за 108 років!

Наразі повної гендерної рівності не вдалося досягти жодній країні світу. Найліпша ситуація у країнах північної Європи, зокрема в Ісландії, де гендерний розрив закритий на 85,8%, і яка, як і торік, посідає перше місце рейтингу.

За підсумками 2018 року, Україна у цьому рейтингу займає 65-те місце зі 149 країн світу (роком раніше – 61-ше місце зі 144 країн). У нашій країні дуже низьке представництво жінок у політиці та у сфері керівництва і прийняття рішень. Хоча кількість народних депутаток має тенденцію до збільшення, Україна за жіночим представництвом у Верховній Раді дуже відстає від розвинених європейських країн, тож знову постає питання про жіночі квоти.

Значний розрив між жінками та чоловіками лишається у сфері економіки. На основі співпраці з LinkedIn було виявлено, що в усьому світі лише 22 % фахівців у цій галузі – жінки. Це зумовлює гендерний розрив у 72 %, останніми роками він не змінюється, і поки що немає підстав сподіватися на позитивну тенденцію в майбутньому". Отже, у випускниць нашого університету є цікаві перспективи. Адже, на думку науковців, поліпшення ситуації з гендерним паритетом може привести до значних економічних дивідендів [1].

Глобальна середньозважена (відкоригована на кількість населення) відстань до паритету становить 68,0 % (тобто розрив між чоловіками і жінками становить 32 %), що зовсім несуттєве

поліпшення порівняно з минулим роком. Прогрес спостерігався у 89 країнах зі 144.

Серед чотирьох тем, з яких складається загальний індекс, найбільший розрив спостерігається в політиці — до рівності не вистачає 77,1 %; в економічному житті розрив становить 41,9 %. Тим часом гендерний розрив майже подолано у сфері освіти й охорони здоров'я — там залишилося тільки 4,4 % та 4,6 % відповідно. Лише в економічному житті розрив порівняно з минулим роком було зменшено.

Шлях до рівності в плані лідерства в економіці й політиці так само дуже довгий: лише в 17 зі 149 країн глава держави — жінка, в усьому світі міністерок і парламентарок тільки 18 % і 24 % відповідно. Частка жінок на керівних посадах становить 34 % (в тих країнах, де була доступна інформація) і не сягає навіть 7 % у таких найменш гендерно рівних країнах, як Єгипет, Саудівська Аравія, Ємен і Пакистан. Водночас у п'ятьох країнах — це Багамські острови, Колумбія, Ямайка, Лаоська НДР і Філіппіни — гендерна рівність у політичному житті стала реальністю, а ще в 19 країнах принаймні 40 % жінок обіймають керівні посади.

Попри відчутний прогрес у подоланні гендерного розриву у сфері освіти, у 44 країнах 20 % жінок не вміють писати. Майже рівне залучення чоловіків і жінок до середньої освіти не нівелює проблеми доступу до вищої освіти. У середньому 65 % дівчат і 66 % хлопців зараховують до закладів загальної середньої освіти в усьому світі, і лише 39 % жінок і 34 % чоловіків отримують вищу освіту. Цей факт не можна ігнорувати, для ліпшого розвитку людського капіталу потрібні і жінки, і чоловіки з вищою освітою.

Список літератури

1. Індекс гендерного розриву: в Україні та світі URL : <https://kpi.ua/2019-kr8-2>

2. Індекс глобального гендерного розриву: підсумки 2018 року і провал України URL : <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/index-globalnogo-gendernogo-rozrivu-pidsumki-2018-roku-i-proval-ukraini-134904.html>

Максим Кій
Науковий керівник – доц. Колосінська М.І.

Розмір регулятивного капіталу банку як основа стабільного розвитку банківської системи

Величина капіталу банку має істотний вплив як на рівень його надійності, так і на кредит довіри до нього з боку суспільства. Оцінка достатності капіталу актуальна для банківських установ і для регулюючих органів, покликаних здійснювати нагляд за функціонуванням банківської системи. Основні засади забезпечення банків власним капіталом і його роль у формуванні фінансових ресурсів досліджували такі вчені: М. Алексєнко, З. Васильченко, А. Вожжов, Г. Габбарт та ін.

Однак дане питання потребує постійного моніторингу. Саме тому, регулювання достатності капіталу банку як основа стабільного розвитку банківської системи актуальне та потребує подальшого вивчення. Основні нормативні акти, якими регулюються комерційні банки, передбачені Законом України «Про банки і банківську діяльність» і встановлюються Національним банком України з урахуванням вимог Базельського комітету.

На сьогодні, згідно з Постановою Правління Національного банку України 17.11.2014 № 723, мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1), що отримав банківську ліцензію після 11 липня 2014 року, має становити 500 мільйонів гривень. Очевидно, що дана сума значна для виконання роздрібними банками. Оскільки задля докапіталізації вони будуть змушені вдаватися до злиття, що є складним і дорогим процесом, або ж шукати бажаючих їх придбати, як це зробив, наприклад, Український банк реконструкції та розвитку, знайшовши китайського інвестора [3].

Норматив достатності регулятивного капіталу Н2 на сьогодні НБУ встановив на рівні не менше 10%. Ми вважаємо, що в умовах фінансової кризи Нацбанку доцільно знизити значення нормативу до 8% (як це прийнято в міжнародній практиці і зазначено в Базель III), вивільнивши тим частину банківського

капіталу для здійснення операцій або надавши банкам більшої свободи дій щодо ризиковості своїх операцій. Саме це було зроблено в період кризи 2007 року (значення нормативу Н2 було зменшено з 14,19 % до 13,92 %, а це означає, що для банків України актуальною залишається проблема підвищення рівня капіталізації, зниження ризиків у діяльності банків, забезпечення стабільного функціонування та розвитку банків.) [2].

В «Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» зазначено, що банк формує буфер запасу (консервації) капіталу починаючи з 01 січня 2023 року – у розмірі 2,5 відсотка. На нашу думку, нині формування в Україні буферу у розмірі від 0-2,5%, який зазначений у Базелі III недоцільно, оскільки його застосування виправдане лише в умовах стійкого економічного зростання в країні. Тож затверджене нормативно зростання у відсотковому значенні буфера запасу капіталу не має бути прив'язане до конкретного року (Постанова Правління Національного банку України 12.05.2015 № 312).

Отже, через наявність різноманітних ризиків для сучасної банківської системи, головними завданнями банківського сектору є постійне вдосконалення та розробка нових методик аналізу цих ризиків з їх подальшим застосуванням при визначенні рівня адекватності власного капіталу, всебічний аналіз кожного з показників, що характеризують достатність капіталу та імплементація іноземних висновків і рекомендацій лише з урахуванням національної специфіки та поточної економічної ситуації.

Список літератури

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.2000 № 2121-III (зі змінами та доповненнями).

2. Національний Банк України. Офіційна сторінка. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123465&cat_id=123218

3. Шпек Р. Прирівняти мінімальний статутний капітал банків до європейських розмірів можна лише через зміну закону. URL: <https://nabu.ua/ru/roman-shpek-5.html>

Проблеми ринку страхування життя в Україні

Сфера довгострокового страхування життя є провідною ланкою розвитку зарубіжних країн, зокрема Німеччини, Швейцарії, Франції, та визначає необхідність розвитку вітчизняного ринку страхування і розвитку економіки загалом. Тенденції ринку страхування життя визначають потребу виявлення чинників, які гальмують його розвиток, і необхідність пошуку шляхів їх подолання.

Чимало праць, присвячених проблематиці страхування життя, написали такі науковці: В. Базилевич, О. Гаманкова, О. Залетов, Ю. Клапків [1]. Однак на сьогодні залишається багато невирішених питань стосовно страхування життя. Такі умови зумовлюють дослідження основних причин слабкого розвитку ринку страхування життя в Україні та можливість їх подолання.

Для виявлення основних проблем проаналізуємо ринок страхових послуг в Україні за 2017-2019 роки [2].

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік
СКLife	33	30	23
Кількість договорів страхування життя, тис. одиниць	415,2	869,8	761,5
Валові страхові платежі за 9 місяців, млрд грн	2,91	3,90	3,29
Кількість застрахованих фізичних осіб, млн чол.	4,07	4,47	4,94

Таблиця 1

Аналіз ринку страхування життя в Україні за 2017-2019 роки

Аналізуючи представлені дані, відзначимо, що кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, проте кількість укладених договорів поступово зростає: на 54,5%, починаючи з 2017 по 2019 рік, це свідчить про розвиток

страхового ринку життя. Незважаючи на позитивну динаміку зростання показників, на ринку страхових послуг України страхування життя займає всього 0,66%, а у розвинених країнах – 30-40%, тобто Україна відстає приблизно в 50 разів [1]. У високорозвинених країнах частка ВВП спрямовується на страхування життя населення. До прикладу – Німеччина, у якій щорічно стягується 2,7% ВВП, у Франції - 5,9%, а в Україні - лише 0,006% - що є дуже низьким показником. Зазначимо, щорічні втрати України близько 80-100 млн дол. США за рахунок нелегальної діяльності іноземних страхових компаній, які займаються страхуванням життя [3].

Основними перешкодами ефективного функціонування ринку страхування життя в Україні для страхувальника є недовіра до страхових компаній, інфляційні процеси, низький рівень дохідності населення; шахрайські дії страхових компаній, ведення недобросовісної конкуренції. Що стосується страховика, то тут не менш важливі проблеми: розмір статутного фонду, нестабільність політичних та соціальних умов у країні, відсутність інвестиційних проектів для мобілізації та нагромадження грошових коштів, прозорість ведення бізнесу, відсутність належної законодавчої бази.

Тому вважаємо, що страхування життя має непогану перспективу подальшого розвитку, проте треба розширювати страхові послуги, підвищувати їхню конкурентоспроможність, імплементувати зарубіжний досвід розвитку страхового ринку життя, зокрема надати доступ страховим компаніям до електронного середовища фінансового ринку, підвищити роль страховиків, що позитивно вплине на зацікавленість іноземних інвесторів, налагодити інформаційну політику для населення з метою збільшення попиту на страхові послуги.

Список літератури

1. Страхування. URL: https://stud.com.ua/51559/strahova_sprava/strahuvannya.
2. Форыншурер. URL: <https://forinsurer.com>.
3. Польова О.Л., Корчун В.В. Аналіз сучасного стану ринку послуг із страхуванням життя в Україні. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6577>.

Фінансове планування на сучасному підприємстві

На сучасному етапі умови функціонування підприємств характеризується невизначеністю та високою динамічністю зовнішнього та внутрішнього середовища, а отже, виникає необхідність використання ефективного фінансового планування. За допомогою фінансового планування прогнозують і визначають плани та завдання підприємства і послідовність їх реалізації.

Економічну суть поняття «фінансове планування» досліджували у своїх працях зарубіжні вчені такі як: Дж. І. Фіннерті, Д. Хан, Ченг Ф. Лі, а також вітчизняні науковці: О.С. Бондаренко, М.Д. Білик, Н.А. Дьяченко, В.М. Гриньова, М.С. Лисенко, А.Г. Загородній, К.А. Малишенко, В.О. Коюда, А.М. Поддєрьогін та інші.

Метою роботи є узагальнення та систематизація наукових підходів, що розкривають значення фінансового планування, ролі та принципів організації в умовах нестабільного економічного середовища.

У загальному визначення фінансове планування – це прогноз майбутнього, форма побудови моделі фінансового стану підприємства з визначенням шляхів, засобів і строків досягнення. Фінансові плани завжди зорієнтовані на певні цілі, містять проміжні результати та відображають види й обсяги фінансових ресурсів, які витрачаються для досягнення планових цілей. Однак найважливішими в фінансовому плануванні є кінцеві результати, які показують, чи правильно було здійснено фінансове планування і які корективи потрібно внести [1, с.120].

Фінансове планування це засіб реалізації основних функцій фінансів підприємства - розподільчої, регулюючої, контрольної, отже, воно є необхідним елементом фінансового менеджменту та засобом її реалізації [2, с. 48].

Необхідність і важливість фінансового планування полягає у забезпеченні ефективного розвитку підприємства, що

проявляється у регулюванні системи економічних відносин у формуванні, розподілу та використанню фінансових ресурсів.

Процес фінансового планування здійснюється з урахуванням чинників ризику, а тому фінансове планування є інструментом їх мінімізації, що досягається завдяки великій кількості різних варіантів планових розрахунків і передбачає реагування та коригування діяльності підприємства, що генеруються різними чинниками зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Оскільки основною метою підприємства є збільшення прибутків, зменшення витрат, ефективний розподіл фінансових ресурсів, у плануванні необхідно: визначити потрібні та реально можливі грошові ресурси за джерелами їх формування і напрямками використання для здійснення різних видів діяльності, оптимізувати склад та структуру капіталу за джерелами і напрямками розміщення, визначити можливу дохідність капіталу в активах підприємства, скласти альтернативні заходи на випадок відхилень від прогнозованих показників, контролювати хід виконання плану та оперативно реагувати у разі необхідності. Виконання таких дій важливе для підприємства, і у разі послідовного їх здійснення вони дадуть можливість досягти запланованих показників [3, с.15].

Отже, фінансове планування у діяльності підприємства – важлива складова для досягнення стратегічних цілей. Воно узгоджує окремі фінансові цілі та координує їх з іншими цілями і забезпечує ефективний механізм управління фінансовою системою підприємства. Окрім цього, важливою проблемою фінансового планування є забезпечення обґрунтованості фінансового плану та його реальності.

Список літератури

1. Бондаренко О.С., Малишенко К.А. Фінансове планування на підприємстві: шляхи його удосконалення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. №3, Т. 1. С. 119-122.
2. Дьяченко Н.А., Кірсанова Т.О. Проблеми та перспективи фінансового планування на підприємстві. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2017. №4. С. 48-57.
3. Лисенко М.С. Фінансове планування як основа забезпечення фінансової безпеки підприємств. *Науково-технічна інформація*. 2019. №4. С. 15-18.

Об'єкти облікового і контрольного забезпечення розрахунків за виплатами працівникам

В умовах ускладнення управлінських і виробничих процесів, а також поєднання державного та ринкового регулювання взаємодії роботодавців із найманими працівниками обліково-контрольна категорія «заробітна плата» ідентифікується тільки як одна із форм виплат персоналу. Зауважимо, що вага виконуваних заробітною платою соціальних функцій зменшується, здійснюється підвищення вагомості інших видів виплат працівникам, які передбачають отримання економічних вигод у перспективних періодах і часто носять характер пасивних доходів. Наведений стан речей призводить до ускладнення організації та ведення обліку, проведення контролю розрахунків за виплатами працівникам через необхідність ідентифікації низки об'єктів на первинних ланках оброблення, які різняться за змістом виникнення, оподаткуванням і кінцевою виплатою.

Види виплат працівникам, які по суті ідентифікуються як об'єкти при виконанні суб'єктом управління облікових і контрольних функцій, визначені двома нормативними актами: МСБО 19 «Виплати працівникам» [1], П(С)БО 26 «Виплати працівникам» [2]. За змістом формування та призначенням їх можна поділити на наступні групи: поточні виплати персоналу; виплати персоналу по закінченню трудової діяльності; інші довгострокові виплати персоналу; виплати персоналу при звільненні.

Наведені виплати є різними за змістом, процедурами визначення, способами оцінки, що передбачає необхідність ідентифікації правил облікового відображення виплат працівникам, тобто формування відповідного сегменту облікової політики суб'єкта господарювання. Для вирішення даного завдання О.Ф. Ярмолук пропонує у розпорядчому документі про облікову політику передбачати: «склад поточних

виплат працівникам; порядок визнання поточних виплат працівникам зобов'язаннями; визнання виплат при звільненні, по закінченні трудової діяльності; визнання актуарних прибутків (збитків); інші виплати працівникам; форми, системи, розміри заробітної плати та інших виплат; створення фондів для виплати щорічної винагороди за вислугу років та за підсумками роботи за рік, а також напрями їх використання; порядок створення резерву на виплату відпускних працівникам; проведення інвентаризації розрахунків з оплати праці; форми внутрішньої звітності щодо розрахунків з виплат працівникам; порядок зберігання первинних документів і реєстрів обліку виплат працівникам» [3]. Наведені елементи облікової політики є не тільки обліковими правилами оброблення інформації про виплати працівникам, але предметом проведення контрольних заходів для підтвердження її достовірності.

Отже, достовірному розкриттю інформації про виплати працівникам за такими звітними показниками як «Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці», «Витрати на оплату праці», «Поточні забезпечення», «Довгострокові забезпечення» повинна передувати ідентифікація об'єктів облікового і контрольного забезпечення даного виду розрахунків, що передбачає поділ виплат працівникам на групи за змістом, призначенням та процедурою визнання й оцінки. Лишень за даних умов здійснені облікові та контрольні дії можна вважати ефективними.

Список літератури

1. МСБО 19 «Виплати працівникам». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011. (дата звернення: 23.02.2020).

2. П(С)БО 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України № 601 від 28 жовтня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>. (дата звернення: 23.02.2020).

3. Ярмолюк О.Ф. Удосконалення облікового забезпечення управління виплатами працівникам підприємства. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2014. №4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2947> (дата звернення: 22.02.2020).

Розвиток біржової діяльності

У реаліях сьогодення біржова діяльність займає певне місце. Це місце визначається суттю біржової торгівлі, яка має справу з активами, котрі відносяться або до групи капіталів, або до групи товарів. Основна операція при біржовій торгівлі - це купівля-продаж відповідних активів. Учасники біржової торгівлі можуть проводити між собою будь-які операції з приводу купівлі-продажу біржового активу, наприклад брати в позичку гроші, цінні папери, брати в заставу товар, але власне біржова торгівля це завжди тільки купівля-продаж відповідного активу.

Брати участь у біржовій торгівлі, тобто купувати чи продавати активи на біржі, можуть будь-які учасники ринку, але робити вони це можуть, як правило, тільки через біржових посередників.

У результаті безпосередньо біржова торгівля зводиться до купівлі-продажу біржових активів біржовими посередниками, однак це не означає, що вона не має тісних взаємозв'язків з іншими видами ринкових операцій, активів, ринків та їхніх учасників.

Без біржової торгівлі, як і без розподілу торгівлі на оптову і роздрібну, був би неможливим процес у ринкових відносинах.

Біржова торгівля, на відміну від будь-яких інших видів торгової діяльності, має такі основні риси: приуроченість до певного місця і часу, тобто біржова торгівля проводиться тільки у спеціально відведеному для цього процесу місці і тільки у встановлені години роботи біржі; підпорядкованість установленим правилам біржової торгівлі. Кожна біржа виробляє свої правила торгівлі і всі учасники біржової торгівлі зобов'язані дотримуватися цих правил. Недотримання правил карається штрафами або виключенням із членів біржі; публічність, тобто біржова торгівля ведеться в присутності всіх членів біржі з їх відома; гласність, тобто результати біржової торгівлі є відкритими для широкої публіки, відомості про них

надходять до громадськості через засоби масової інформації; регульованість з боку держави і громадськості; держава через свої законодавчі і нормативні акти встановлює правила, відповідно до яких біржі будують свою діяльність; концентрація попиту та пропозиції за товарами, які реалізуються на біржі, тому що біржа - це найпридатніше місце, де легко можна знайти покупця на продаваний товар чи продавця необхідного вам товару. На цій основі складаються представницькі біржові (ринкові) ціни на товари.

Розуміння біржі як визначеного місця для торгівлі відображає її функціональну суть, - це площадка, де торгують. Але далеко не будь-яке місце, де можна торгувати, вправі називатися біржею. Біржа - це оптовий ринок, юридично оформлений у вигляді організації торговців.

З часом поняття біржі не залишається незмінним, міняється за всіма параметрами: де і як відбувається торгівля, хто торгує, чим торгує.

Отже, біржі тепер є потужними центрами ціноутворення, які являють собою перспективну сферу інвестування капіталів та трансферту товарних і фінансових потоків. Останні два десятиліття одним з основних джерел розміщення капіталів, наряду з такими традиційними інвестиційними інструментами як цінні папери, боргові зобов'язання, частіше почали використовуватися біржові інструменти – деривативи.

Список літератури

1. Крамаренко В., Холод Б. Біржова діяльність: підручник для студ. Вузів. К. : ЦУЛ, 2003. 261 с.
2. Дудяк Р., Бугіль С. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум: навч. посібник для студ. Вузів. Львів: Новий Світ-2000 : Магнолія плюс, 2003. 359 с.

Інтеграція стратегічного та проектного підходу до управління громадою як чинник гарантування економічної безпеки регіону

Зі здобуттям Україною незалежності, утвердженням на міжнародній арені самостійної держави надзвичайного значення набуло поняття «економічної безпеки» як складової національної безпеки держави. Важливість дослідження складових формування економічної безпеки як на рівні держави, так і на регіональному рівні підсилюється в сучасних умовах глобалізаційних викликів трансформаційних змін. В Україні території мають різні можливості для розвитку та соціоментальні відмінності. Головне завдання держави – забезпечити своїх громадян рівними можливостями, зменшити диспропорції та дисбаланси в соціально-економічному розвитку задля єдності та стійкості національної безпеки [1].

Одним із пріоритетних видів діяльності, яким на регіональному рівні мають приділяти першочергову увагу, є стратегічне планування розвитку громад. Основа для успішної реалізації даних ініціатив - грамотне та професійне стратегічне управління, яке можливе за умов наявності стратегічних і проектних компетенцій саме в управлінців [2]. Реалізація завдань розвитку ОТГ шляхом формування належної місцевої інфраструктури та створення умов соціально-економічного зростання й забезпечення повноцінного життя є тою сферою, де природно інтегруються стратегічні та проектні технології [3].

Саме проектний підхід у реалізації стратегічних пріоритетів місцевого розвитку сприяє підвищенню ефективності діяльності органів місцевого самоврядування, а саме: формуванню більш гнучкої матричної (проектної) організаційної структури управління; формуванню стратегії цільового раціонального використання проектних ресурсів (людських, матеріальних, фінансових тощо); здійсненню рефлексії та зворотного зв'язку безпосередньо через населення міста (громадські слухання,

соціологічні опитування тощо).

На думку Удод Є., «інтеграція стратегічного та проектного підходів посилення спроможності територіальних громад дозволяє забезпечити управління такими основними ризиками децентралізації: ризик виокремлення часткових цілей, що не відповідають стратегічним пріоритетам розвитку території; ризик реалізації одиничних амбіцій; загроза цілісності реалізації державної регіональної політики у відповідних сферах; ймовірність дезінтеграції діяльності органів публічного управління щодо надання публічних послуг та прийняття управлінських рішень на відповідній території; ускладнення координації, труднощі узгодження цілей; зростання ризиків із впливу на прийняття рішень неналежної компетентності посадових осіб» [4].

Підводячи підсумки, можна стверджувати, що менеджменту об'єднаних територіальних громад для забезпечення успішності своєї діяльності необхідно активно застосовувати в процесах управління розвитком ОТГ стратегічний та проектний підходи як найбільш ефективні та дієві інструменти реалізації процесів будь-якого рівня та виду.

Список літератури

1. Ткачук А., Кашевський В., Мавко П. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль). К.: ІКЦ «Легальний статус», 2016. 96 с. URL: <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/Strategichne-planuvannya.pdf>. (дата звернення 10.02.2020).
2. Чикаренко І.А., Чикаренко О.О., Ушакова А.С. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад. Аспекти публічного управління. Том 6. №10. 2018. ст.54-61.
3. Безуглий Д.Г., Координаційне забезпечення проектно орієнтованого управління розвитком об'єднаних територіальних громад в Україні. Теорія та практика державного управління 2(53)/2016.
4. Удод Є.Г. Проектний підхід щодо посилення спроможності територіальних громад в умовах децентралізації. №4(18). Аспекти публічного управління квітень. 2015.

Інфляційні ризики та методи боротьби з ними

Сьогодні в Україні в умовах цінової нестабільності важливо вживати різні заходи задля мінімізації рівня інфляції, що і є одним із ключових цілей грошово-кредитної політики, яка проводиться регулятором, тобто Національним Банком України. Він регулює основні процеси грошово-кредитної політики України, за допомогою певних інструментів контролює рівень інфляції та основні показники розвитку економіки держави.

Інфляційні процеси здійснюють суттєвий вплив на грошово-кредитну політику держави. Національний банк України проводить антиінфляційну політику у вигляді режиму таргентування інфляції, де інфляційні процеси в короткостроковій перспективі повинні становити 5% з можливим відхиленням 1%. За 2019 рік інфляція в Україні дещо знизилась і трохи перевищила 4%. А в 2018 році вона трохи перевищувала 9%. Але це не визначає цілі грошово-кредитної політики в цілому.

Цілями грошово-кредитної (монетарної) політики України виступають:

1. Підтримка цінової стабільності.
2. Інфляція 5% (допустиме відхилення $\pm 1\%$).
3. Забезпечення стійких темпів економічного зростання.

Підтримка цінової політики є першочерговою метою, яка означає збереження купівельної спроможності національної валюти, поступове зростання цін, а не забезпечення їх сталими. Для забезпечення цієї мети потрібно підвищити довіру до української гривні, яка знижувалась протягом останніх десятиліть. Потрібно провести ряд заходів з метою мінімізації виконання іноземною валютою функцій міри вартості, засобу обміну і накопичення. Одним із основних завдань НБУ є переорієнтація уваги громадян з коливань обмінного курсу на рівень інфляції в країні шляхом відкритої політики, спрямованої на цінову стабільність.

Другочергова мета грошово-кредитної політики полягає в

поступовому зниженні рівня інфляції в Україні. Цю мету Національний банк України хоче досягнути за допомогою таргентування інфляції, яке дозволяє тримати рівень інфляції в суворих межах. Середньострокова інфляційна мета затверджена Стратегією монетарної політики України й Основними положеннями грошово-кредитної політики.

Третьою важливою метою виступає покращення стабільного економічного розвитку за допомогою різних зовнішніх і внутрішніх чинників. Дотримання позитивних тенденцій та динаміки сприяють цьому.

Безсумнівно, ці три головні пріоритети грошово-кредитної політики повинні досягатись паралельно. Вони є взаємозалежними один від одного. Досягнути підтримки цінової стабільності можливо тільки при мінімальному рівні інфляції: чим нижчий рівень інфляції в країні, тим більший рівень забезпечення стійких темпів економічного зростання.

В Україні діє монетарний режим таргентування інфляції. З уведенням в Україні режиму інфляційного таргентування існує загроза виникнення прихованої інфляції. Для даного режиму характерне дотримання мети рівня інфляції в короткостроковій та середньостроковій перспективі. Спираючись на прогнозований рівень інфляції, Національний банк України розробляє заходи, спрямовані на дотримання заданої мети.

Отже, для мінімізації інфляційних процесів потрібно збільшити стабільність національної грошової одиниці, підвищити рівень довіри населення до національної грошової одиниці, зменшити рівень доларизації економіки, сприяти розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Список літератури

1. Зозуля А.В. Девальвація гривні: причини та наслідки. *Кредитно-фінансовий механізм в умовах глобалізаційних викликів*. 2018. №1. С. 59-61.
2. Ольховик О.О. Особливості та специфіка операцій центральних банків. *Кредитно-фінансовий механізм в умовах глобалізаційних викликів*. 2019. №1. С.101-102.
3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.

Проблеми та наслідки інтелектуальної міграції в Україні в умовах глобалізації

Міграція як явище виникло і розвивалося одночасно з людством. За словами Антоніо Гутерреса, «Регулювання міграції – це одне з найсерйозніших завдань для міжнародного співробітництва у наш час. Міграція є джерелом економічного зростання, зменшує нерівність і забезпечує зв'язок між різними суспільствами. Водночас вона також є джерелом політичної напруженості та людських трагедій. Більшість мігрантів живуть і працюють на законних підставах. Але зневірена меншість ризикує життям, щоб потрапити до інших країн, де вони стикаються з підозрілістю і зловживаннями» [1].

Згідно із Законом України «Про основні засади державної міграційної політики» зовнішня трудова міграція – це пересування особи з метою тимчасового працевлаштування, що супроводжується перетинанням державного кордону [2].

Зовнішня трудова міграція, що містить процес масової еміграції, при якій з країни або регіону від'їжджають фахівці, вчені і кваліфіковані робітники з політичних, економічних, релігійних або інших причин називається «відтік мізків». Зазначимо, що інтелектуальна міграція зумовлена процесами, які відбуваються в суспільстві загалом: кризою економічних, соціальних, політичних і культурних відносин.

Серед факторів «переміщення» українських учених на роботу за кордон можна назвати такі: бажання і можливість поліпшити своє економічне становище за рахунок підвищення рівня зарплати та інших надходжень, грантів; пошук кращих умов праці і життя за кордоном; відсутність перспектив професійного розвитку; проблеми з підвищенням кваліфікації, можливостями участі в зарубіжних наукових конференціях; відсутність можливості проводити серйозні наукові експерименти через те, що останнім часом фінансується в наукових організаціях лише зарплата, а от кошти на матеріали та обладнання не

виділяються; невисокий попит в Україні на наукомістку і високотехнологічну вітчизняну продукцію; непотрібність результатів наукових досліджень суспільству, керівництву країни; падіння престижу науки в цілому в країні, що, до речі, виражається в прагненні молоді вступати в першу чергу у вузи, пов'язані з бізнесом, комерцією, і оминати вузи, що здійснюють підготовку спеціалістів за фундаментальними і природничими, а також гуманітарними напрямками. Наслідки міграції наукових і висококваліфікованих кадрів є значною проблемою для країн, що розвиваються. Адже на підготовку молодих, активних, кваліфікованих спеціалістів було вкладено значні кошти, створивши тим конкурентну перевагу для інших країн.

Для України проблемою є недостатня увага до розвитку науково-технічної сфери та її фінансування. Так, незважаючи на усвідомлення проблем, які стоять перед науково-технічною сферою, в країні лише констатується необхідність підвищення ефективності бюджетного фінансування цього напрямку.

Отже, в умовах глобалізації економіки інтелектуальна міграція стає фактором прогресивного та інноваційного розвитку більшості країн ЄС і США. Однак дана тенденція негативно впливає соціально-економічне становище України. Для забезпечення зменшення міграції фахівців високого рівня необхідно: визначити пріоритетні напрямки науково-технічних розробок у науковій сфері; забезпечити належне фінансування наукових проектів; покращити правові механізми співпраці освіти, науки та виробництва; поліпшити організаційні механізми експорту та імпорту освітніх послуг.

Список літератури

1. На шляху до нового глобального договору про міграцію. URL: <http://www.un.org.ua/ua/informatsiinyi-tsentr/news/4272-heneralnyi-sekretar-oon-predstaviv-zvit-z-mihratsii> (дата звернення 10.02.2020).
2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://www.zakonoproekt.org.ua/zakon>. (дата звернення 10.02.2020).

Вплив коронавірусу на всі сфери бізнесу в світі

У 2003 році, коли лютував вірус SARS, китайська економіка складала лише близько 4% світового ВВП. Тепер, хоча у медичному плані вірус досі вважається менш небезпечним, ситуація кардинально помінялася: Китай відповідає за приблизно 16% світової економіки, він другий за величиною світовий імпортер після США та найбільший у світі експортер, і його проблеми важитимуть для світу набагато більше. Тому про вірус тепер багато говорять як лікарі, так і економісти[3].

Якщо коронавірус не поширюватиметься по світу, а Китай скоро відновить виробництво, світова економіка втратить лише 0,1% від прогнозованого зростання на 2020 рік (передбачалося, що рівень світового зростання збільшиться з 2,9% в минулому році до 3,3% в нинішньому). Економічне зростання Китаю в 2020 році складе 5,6%. Це на 0,4 процентного пункту нижче, ніж МВФ вказував у прогнозі МВФ за січень. Отже, зростання світової економіки буде приблизно на 0,1% нижче (прогнозованого - ЕП.). Зростання ВВП Китаю у першому кварталі 2020 року через коронавірус може скоротитись до 4,5% у річному вимірі - від цього можуть постраждати країни, які найбільше експортують до Китаю, - зокрема Австралія, Південна Корея і Бразилія [1].

Ринки дають все більше даних про вплив епідемії коронавірусу на китайську, світову й українську економіку. Уже на початку лютого 2020 року відкриття ринків у Китаї обернулося 7–10% падінням основних товарних та фондових індексів. Основні фондові індекси також відреагували дещо нервово. Втім, вільних грошей на фінансових ринках після тривалого періоду низьких ставок настільки багато, що суттєвого спаду не відбулося, і індекси майже одразу відновили позиції.

Економісти вважають ситуацію важливою в першу чергу через те, що вірус зруйнував або тимчасово перекрив багато

міжнародних ланцюжків вартості, пов'язаних із Китаєм. Через карантин у регіоні (за різними оцінками, він відповідальний за 3–5% китайського ВВП), закриття виробництв на «тривалі канікули» та обмеження транспорту, із Китаю до інших країн не постачаються проміжні продукти, які імпортували, щоб виробити в себе товари та послуги. Китай — один з великих гравців на світовому ринку руди, металів і палива. Вірус уже привів до зниження цін на ці товари, хоча передбачити, чи тривалим буде це зниження, важко[3]. Чотири загрози - українська невелика відкрита економіка теж зазнає впливу, але за помірною сценарію швидкого приборкання хвороби цей вплив також буде помірним. Зниження ціни на руду та метали буде негативним для української металургії та пов'язаних із нею галузей. Початок 2020 року для металургів поки що вдалий: вони помітно наростили своє виробництво у січні після суттєвого спаду у 4 кварталі 2019 р. На макрорівні більша диверсифікація українського експорту та потоків капіталу також суттєво пом'якшує негативний ефект: наприклад, у 2019 році через сильний агроекспорт і приплив коштів в ОВДП національна валюта майже не помітила падіння в металургії.

Зростання ВВП Китаю у першому кварталі 2020 року через коронавірус може скоротитись до 4,5% у річному вимірі від чого можуть постраждати країни, які найбільше експортують до Китаю, - зокрема, Австралія, Південна Корея і Бразилія[2].

Отже, поширення китайського коронавірусу буде коштувати глобальній економіці більше 280 мільярдів доларів у першому кварталі 2020 року, що покладе край безперервному зростанню світового ВВП, який тривав 43 квартали поспіль.

Список літератури

1. Коронавірус може спричинити скорочення світової економіки на 0,1% — МВФ URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/02/23/657379/>

2. Як коронавірус впливає на всі сфери бізнесу в світі URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/02/22/657374/>

3. Коронавірус: яким буде базовий і негативний сценарій для світової та української економіки URL: <https://nv.ua/ukr/biz/economics/koronavirus-yak-vpline-na-ukrajinsku-ekonomiku-mizhnarodna-torgivlya-kitay-novini-ukrajini-50071320.html>

Фінансово-економічний потенціал територіальних громад в умовах децентралізації

Трансформаційні процеси в економічному поступі нашої держави вибудовуються навколо європейської інтеграції. Розвиток України характеризується зміщенням акцентів в сфері державного регулювання територіального розвитку в напрямку адміністративної та фінансової децентралізації та супроводжується передачею повноважень і ресурсів на місцевий рівень. Ключові принципи, на основі яких здійснюється децентралізація в Україні, є такі: субсидіарності, повсюдності, фінансової самодостатності, місцевого самоврядування [1]. Основною метою таких реформ виступає формування організаційно-економічних засад розвитку територіальних громад на основі ефективного використання їх фінансово-економічного потенціалу. Зазначене підвищує відповідальність органів місцевого самоврядування за раціональне використання ендogenous потенціалу громади, ефективність організації життєдіяльності її мешканців та залучення незадіяних джерел розвитку території.

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» дається визначення поняття «територіальна громада», під якою розуміють «сукупність жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр» [2].

Об'єднані територіальні громади отримали додаткові фінансові ресурси, розширені повноваження та прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Реалізація зазначених повноважень на основі використання відповідних ресурсів є фундаментом, на якому формується інтегральний потенціал території та забезпечується його використання для досягнення розвитку території. Ключовою складовою

інтегрального потенціалу територіальної громади виступає фінансово-економічний потенціал. Він є частиною інтегрального потенціалу території, який характеризується наявністю суспільних відносин, об'єктів, зв'язків, явищ та ресурсів, а також імовірними можливостями їх використання, управління та організації з метою забезпечення комплексного розвитку адміністративно-територіальної одиниці. Характеризується динамічністю, постійною зміною і оновленням взаємозв'язків усередині системи та функціональною залежністю його складових, яка, внаслідок зміни одного елемента, призводить до зміни інших і «зрушення пропорцій функціонального та територіального характеру» [3].

Фінансово-економічний потенціал є базисом спроможності, тобто здатності забезпечувати розширене самовідтворення для задоволення потреб територіальної громади, її соціально-економічного розвитку й утримання відповідного рівня конкурентоспроможності. На сьогодні територіальна громада виступає суб'єктом створення особливих переваг та умов для розвитку бізнесу, відмінних від умов в інших громадах.

Список літератури

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». Указ Президента України № 5/2015 від 12 січня 2015 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 12.02. 2020)
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97-ВР (із змінами та доповненнями) від 21 травня 1997 року. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 12.02. 2020).
3. Лешанич С. Є. Формування складових економічного потенціалу регіону. Моделювання регіональної економіки. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Modre_2013_2_32 (дата звернення: 12.02. 2020)

Проблеми облікового відображення розрахунків за виплатами працівникам

Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні, гармонізація національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності з міжнародними стандартами призвели до появи значної кількості нових термінів, які повсякденно застосовуються. Одним із таких понять є «виплати працівникам», використання якого пов'язане із здійсненням розрахунків з оплати праці. Зазначимо, що поняття «виплати працівникам» розкривається у МСБО 19 «Виплати працівникам». Згідно з цим стандартом: «Виплати працівникам – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками, або при звільненні» [1]. Тоді як у чинних нормативно-правових актах України дефініція поняття «виплати працівникам» не розкривається, хоча і затверджено спеціальний П(С)БО 26 «Виплати працівникам» [2]. Указаний стандарт розкриває лише зміст окремих видів виплат, передбачає 5 основних груп, та порядок відображення інформації про них у фінансовій звітності.

Так, згідно із нормами, які визначені у П(С)БО 26 «Виплати працівникам», «поточні виплати працівникам включають: заробітну плату за окладами та тарифами, інші нарахування з оплати праці; виплати за невідпрацьований час (щорічні відпустки та інший оплачуваний невідпрацьований час); премії та інші заохочувальні виплати, що підлягають сплаті протягом дванадцяти місяців по закінченні періоду, у якому працівники виконують відповідну роботу, тощо» [2].

Враховуючи всі ознаки виплат, наведені у П(С)БО 26, можна стверджувати, що всі виплати працівникам є сукупністю об'єктів бухгалтерського обліку, пов'язаних з їх поточними та майбутніми доходами, які отримує (отримуватиме) працівник за рахунок підприємства безпосередньо або через третю особу, а також зобов'язання підприємства з передачі працівнику

первинних та вторинних інструментів власного капіталу. Дане поняття охоплює видові поняття, визначення яких наведено в міжнародних і національних стандартах бухгалтерського обліку, які також містять поняття наступного рівня.

Для отримання достовірної інформації для управління, складання внутрішньої та зовнішньої звітності за виплатами працівникам доцільно кожному суб'єкту господарювання розробити та затвердити робочий план рахунків, який би передбачав субрахунки саме за видами виплат, термінами їх здійснення, видами зобов'язань, за елементами витрат і джерелами. У даному контексті важливим питанням удосконалення бухгалтерського обліку розрахунків за виплатами працівникам є вдосконалення чинної моделі аналітичного обліку виплат працівникам. Загалом удосконалення аналітичного обліку, на нашу думку, полягає в конкретизації рахунку для групування інформації щодо сум виплат у розрізі їх видів і форм оплати праці та подальшій деталізації рахунків у розрізі субрахунків третього порядку, яку підприємство повинно здійснювати, виходячи з власних потреб.

Отже, однією із передумов успішного здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства є раціональна організація обліку розрахунків за виплатами, яка повинна забезпечувати достовірність показників виплат працівникам, розміру поточних зобов'язань, формування обґрунтованих показників планової суми витрат в частині витрат на оплату праці, оптимізацію фонду оплати праці.

Список літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03> (дата звернення: 22.02.2020).

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011. (дата звернення: 22.02.2020).

Вартість підприємства як важливий критерій оцінки ефективності підприємства

У період нестабільності та жорсткої конкуренції для ухвалення ефективних управлінських рішень власникам і керівництву підприємства часто потрібна інформація про вартість бізнесу. Незалежна оцінка підприємства є важливим інструментом управління, підвищення вартості підприємства – один з показників зростання доходів його власників.

У працях вчених і практиків за останні роки оцінці вартості підприємств приділено значну увагу. Серед авторів, що розглядають питання оцінки вартості бізнесу, доцільно відзначити М.В. Корягіна, О.Г. Мендрула, О.О. Терещенка[1-3] та ін.

Більшості українських промислових підприємств властиві такі тенденції у відтворенні власного капіталу, як збитковість, дефіцит власних фінансових ресурсів, низький рівень ефективності використання оборотного капіталу, висока кредиторська заборгованість [1; 3]. Це потребує комплексного підходу щодо оцінки вартості підприємства, використання якого дозволятиме враховувати вплив на її величину найбільш вагомих чинників.

Аналіз підходів до визначення поняття «вартість підприємства» дозволив установити, що їх різноплановість не викликана їх недостовірністю або неактуальністю. Існування численних варіантів поняття «вартість підприємства», а також підходів Корягіна М.В. до його визначення пов'язані з тим, що вартість підприємства не є фактом, що вже був здійснений, а є думкою про цінність підприємства в конкретний момент часу відповідно до вибраного методу [1, 125].

Необхідність оцінки вартості підприємства виникає у таких випадках: у ході прийняття рішень про доцільність інвестування коштів у підприємство; у ході реорганізації чи ліквідації підприємства; у разі продажу підприємства як цілісного майнового комплексу; у разі застави майна та при визначенні кредитоспроможності підприємства; у процесі санаційного аудиту.

Тож метою оцінки вартості підприємства є визначення бази

для складання передавального чи розподільного балансу, для встановлення пропорцій обміну корпоративних прав у тому числі при здійсненні операцій поглинання і приєднання, визначення вартості ліквідаційної маси, визначення реальної ціни продажу майна, визначення реальної вартості кредитного забезпечення, розрахунків ефективності санації [2, 45].

Оцінка підприємства здійснюється, як правило, на базі ринкової вартості – імовірної суми грошей, за яку можливі купівля-продаж об'єкта оцінки на ринку [3, 356].

У літературних джерелах, нормативних актах наводяться численні принципи, яких належить дотримуватися при здійсненні оцінки вартості підприємства. До основних з них можна віднести такі: заміщення, корисності, очікування, зміни вартості, ефективного використання, розумної обережності й альтернативності оцінок.

У процесі оцінки вартості підприємств використовується значна кількість методів і способів такої оцінки. У зарубіжній та вітчизняній практиці найбільшого поширення набули три методичні підходи до оцінки вартості підприємства:

- заснований на оцінці потенційних доходів підприємства;
- майновий (витратний);
- ринковий.

У практичній роботі з оцінки вартості підприємства оцінювач застосовує кілька методичних підходів, які найповніше відповідають конкретним умовам, об'єктам та меті оцінки, наявності й достовірності інформаційних джерел для її проведення.

Отже, вартість підприємства стала важливим критерієм оцінки ефективності підприємства, оскільки в сучасних умовах розвитку економічної системи без цього показника неможливо повністю охарактеризувати підприємство як таке, що функціонує.

Список літератури

1. Корягін М.В. Підходи до визначення поняття вартості підприємства та їх розвиток. *Кооперативні читання: 2016 рік*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 2016 р. Львів: НУЛП, 2016. С.121-126.

2. Мендрул О.Г. Вартість підприємств: бази оцінки. *Державний інформаційний бюлетень про приватизацію*, 2012. №3. С.44-48.

3. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 554с.

Фінансова стійкість підприємства в системі антикризового управління

Сучасний стан розвитку економіки свідчить про те, що необхідно більше уваги звертати на питання запровадження механізмів забезпечення фінансової безпеки саме на рівні суб'єктів підприємництва, і це підтверджується тим, що діяльність цих підприємств пов'язана зі значною кількістю ризиків і нестабільністю як внутрішнього, так і зовнішнього їх середовища.

Однією з найважливіших умов успішного функціонування підприємства є системне вивчення його фінансового стану і чинників, що впливають на нього.

Фінансова стійкість — певний стан рахунків підприємства, яке гарантуватиме його постійну платоспроможність.

Стійкий фінансовий стан слугує однією з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємства. Та досить часто бувають випадки, коли підприємство, працюючи тривалий час стабільно і прибутково, втрачає пильність і переходить до складу неплатоспроможних, не розуміючи, чому і як це сталося. Для запобігання такому явищу доцільно проводити експрес-діагностику фінансового стану підприємства, яка дозволить розпізнати ознаки кризи на ранній стадії та вжити необхідних для її усунення заходів. Загалом, експрес-діагностика фінансового стану підприємства являє собою процес оперативного оцінювання й ідентифікації стану досліджуваного об'єкта на базі обмеженого інформаційного забезпечення з метою формування попереднього уявлення про його стан і параметри для прийняття реактивних управлінських рішень [14, 161].

Можна виділити такі ознаки фінансової стійкості підприємства:

1. Фінансова незалежність і платоспроможність, достатній рівень ліквідності активів – це основні характеристики

фінансово стану, що відображають його фінансову рівновагу та стійкість,

2. Прибутковість діяльності. Незалежно від того, як розглядати основну мету функціонування підприємства (з точки зору моделі максимізації прибутку, мінімізації витрат, максимізації ринкової вартості тощо) забезпечення прибутковості діяльності все одно залишається основним фінансовим інтересом підприємства, а тому для оцінки фінансової безпеки ця ознака буде визначальним фактором

3. Наявність необхідних резервів і сформована на основі цього стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз – два взаємопов'язаних чинники, які рівнозначно характеризують як фінансову безпеку, так і фінансову стійкість

4. Попередження банкрутства – характеристика, яка рівнозначно характеризує як фінансову стійкість, так і фінансову безпеку суб'єкта господарювання

Отже, під фінансовою стійкістю підприємства розуміють його платоспроможність у часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними та залученими коштами. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окуповуватися за рахунок грошових надходжень, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх джерел формування активів.

Список літератури

1 Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. К.: Эльга: Ника-Центр, 2006. 776 с.

2 Гром'як О. Б., Мельник О. Г. Експрес-діагностика діяльності підприємств: сутність та призначення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.2. С. 159–165.

Вплив облікової політики на формування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання

Процес формування фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання становить комплекс організаційних, методологічних і методичних дій, які передбачають визнання, оцінку та класифікацію у розрізі видів діяльності доходів й витрат, систематизацію і узагальнення даних в рамках звітних періодів, визначення різниці між сумами отриманих доходів та понесених витрат. На перший погляд простий процес визначення прибутку (збитку) ускладнюється процедурами визнання та оцінки об'єктів активів, капіталу та зобов'язань, функціонування яких призводить до ідентифікації в системі обліку доходів й витрат. «Оцінка є одним із елементів регулювання величини прибутку, так чи інакше вона знаходить своє вираження в способах ведення бухгалтерського обліку, що закріплені в обліковій політиці» [1, с. 226].

Методологічна складова обліку доходів і витрат передбачає застосування низки правил, які призводять до альтернативності у трактуванні категорії «фінансові результати». Слушне зауваження І.Й. Яремка щодо розбіжностей між обліковою суттю й економічним змістом низки об'єктів: «традиційна бухгалтерія у своїй теорії та практиці з орієнтацією на поточний прибуток з математичними алгоритмами позбавили економічної природи переважну більшість облікових об'єктів» [2, с. 14].

Процедурний вплив облікової політики на формування фінансових результатів пояснюється такими взаємопов'язаними явищами: альтернативність у визнанні, методах оцінки, підходах до облікового відображення низки об'єктів обліку спричиняє ідентифікацію доходів і витрат різних за розмірами або ж перенесення їх виникнення у наступні звітні періоди; фінансовий результат відповідно до принципу нарахування й відповідності доходів і витрат формується шляхом їх порівняння; методологічна альтернативність обліку має коригувальний вплив як на доходи, так і на витрати, що

дозволяє в межах нормативно-правового поля мінімізувати або ж максимізувати величину визначених фінансових результатів.

Виходячи зі змісту облікової політики, її методологічного та методичного інструментарію, вплив на величину фінансових результатів мають такі елементи: методи нарахування амортизації на необоротні матеріальні активи; методи оцінки видів оборотних матеріальних активів; підходи до створення резервів наступних витрат і платежів, резервів сумнівних боргів, відображення в обліку витрат та доходів майбутніх періодів; способи визнання та оцінки доходів від надання послуг тощо.

Застосування прискорених методів нарахування амортизації збільшує амортизаційні відрахування, а отже, призводить до зменшення показника фінансових результатів у короткостроковому періоді. Аналогічні наслідки характерні для ситуації при створенні резервів сумнівних боргів і забезпечень наступних витрат і платежів, відображенні доходів майбутніх періодів. А відображення витрат майбутніх періодів дозволяє поліпшити облікову результативність у звітному періоді.

Зазначимо, що вибір і застосування окремих елементів облікової політики не має на меті коригування величини фінансових результатів, основне її призначення – це забезпечення достовірного відображення даних про об'єкти обліку у фінансовій звітності.

Отже, на процес формування фінансових результатів поряд із внутрішніми та зовнішніми соціально-економічними факторами має вплив облікова політика, суть якого розкривається через альтернативність визнання та оцінки об'єктів обліку. Даний факт зумовлює необхідність розуміння користувачами впливу облікової політики на показники фінансових результатів, перш ніж використовувати даного роду облікову інформацію при прийнятті управлінських рішень.

Список літератури

1. Бычкова С.М., Макарова Н.Н. Бухгалтерское дело: учеб. Пособие. Москва: Эксмо, 2008. 336 с.
2. Яремко І.Й. Економічні категорії в методології обліку. Львів: Каменярь, 2002. 192 с.

Василь Романко
Науковий керівник – доц. Колосінська М.І.

Наслідки ухилення від сплати податків для економіки країни

В умовах ринкової економіки державна фінансова політика базується на системі фінансових регуляторів основними з яких є податки, які забезпечують вилучення та перерозподіл ВВП. Сьогодні в Україні спостерігається дефіцит державного бюджету. Основними причинами дефіциту є в першу чергу зниження рівня доходів, зменшення рівня реальної заробітної плати. Окрім того, ключова проблема при формуванні надходжень до бюджету – ухилення від сплати податків. Саме тому мета нашої роботи полягає в аналізі наслідків ухилення від сплати податків для економіки України.

На основі опрацьованих джерел [1-4] можна виділити ряд негативних наслідків для економіки країни від ухилення від сплати податків, таких як: 1. Дефіцит державного бюджету. Аналізуючи дані таблиці 1 відстежуємо зростання дефіциту державного бюджету з 2017 по 2019рр., однією з ключових причин якого експерти виділяють саме ухилення від сплати податків. Унаслідок чого держава втрачає від 100 до 150 млрд грн. у рік, про що свідчить економіст Володимир Дубровський, який дослідив тіньову економіку України [4].

Таблиця 1
Виконання державного бюджету України з 2015 по 2019 рр. (млн. грн.)

Рік	Доходи	Видатки	Дефіцит
2015	534694,8	576911,4	-42216,6
2016	613274,8	684743,4	-71468,6
2017	793265,0	839243,4	-45978,4
2018	928108,3	985842,0	-57733,7
2019	998278,9	1072891,5	-74612,6

Джерело: складено автором на основі [3]

2. Формування тіньового сектору економіки. Експертні

оцінки рівня тіньової економіки в Україні, залежно від методу розрахунку, коливаються від 20% до 60%. За даними Державного комітету статистики України він дорівнював 20%, а за звітами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – 50% у ВВП. Таке значення тінізації економіки країни свідчить про втрату 50% податкових надходжень до бюджету країни [2].

3. Формування низького рівня відповідальності у суспільстві щодо дотримання податкового законодавства України.

4. Відсутність фінансового забезпечення для формування державних функцій економіки, яке викликане скороченням надходжень до ДБ унаслідок ухилення від податкових зобов'язань.

Ухилення від сплати податків спричиняє негативні наслідки як для економіки держави, так і для держави в цілому. Негативні наслідки, такі як фінансові, економічні та соціальні, від величезного бюджетного дефіциту потребують здійснення системи заходів, проведення активної фінансової політики, першочерговими з яких, на нашу думку, повинні стати скорочення податкового навантаження. До прикладу: знизити податок на доходи фізичних осіб до 10% або взагалі його скасувати для осіб віком до 25 років; знизити податок на додану вартість з 20 до 15%, і збільшити дохід ФОП на рік для платників 2 групи до 2.5- 3 мільйонів грн.

Список літератури

1. Адонін С. В. Особливості дефіциту державного бюджету України на сучасному етапі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету 2016. С. 108–111.

2. Корягіна Т.В., Якименко К.А. Проблема ухилення від податків та наслідки цього явища для бюджету України. Молодий вчений. 2017. № 1. С. 620-623. URL: доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_1_150

3.Мінфін. Виконання державного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/>

4. Рейтинг схем ухилення від податків. URL: <https://voxukraine.org/uk/rejting-shem-uhilennya-vid-podatviv-ina-chomu-ukrayinskij-byudzheth-vtrachaye-najbilshe/>

Формування об'єднаних територіальних громад в Україні: особливості, проблеми, перспективи

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації, концептуальні засади якої були схвалені у 2014 році [1], а практична реалізація розпочалась у 2015 році, виявилась серед найрезультативніших і найпомітніших із проголошених стратегічних реформ. Реформа децентралізації спрямована на створення сучасної системи місцевого самоврядування на основі європейських цінностей розвитку місцевої демократії, наділення територіальних громад повноваженнями та ресурсами, що забезпечать місцевий економічний розвиток, надання населенню високоякісних і доступних публічних послуг. Успішність функціонування об'єднаних територіальних громад великою мірою залежить саме від їх фінансової спроможності. Під час реформи ОТГ показують високі та динамічні темпи приросту власних доходів. При використанні бюджетних коштів фінансово спроможна громада має можливість надавати якісні та різноманітні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, розробляти програми місцевого розвитку, створювати належні умови для розвитку малого бізнесу та залучення інвестиційного капіталу, всебічно покращувати умови проживання жителів. Так, за 2016–2018 рр. в об'єднаних територіальних громадах побудовано близько 3000 об'єктів інфраструктури. Важливо також, що 646 ОТГ вже отримали у власність майже 1,5 млн гектарів сільськогосподарської землі поза межами населених пунктів [2].

На перший погляд децентралізація створює всі необхідні умови для формування спроможних територіальних одиниць. Але більш детальне дослідження дає змогу виявити проблеми:

По-перше, децентралізація хоч і розширила повноваження органів місцевого самоврядування, провівши розмежування податків, але створила і проблему. Більшість підприємців

убачають вигоду реєстрації юридичних адрес своїх підприємств у великих містах, що автоматично позбавляє маленькі населені пункти значної частини власних доходів.

По-друге, медична реформа, що є частиною децентралізаційного комплексу, спрямована на оптимізацію медичних закладів. Та все ж треба розуміти, що критерії, створені для більшості лікарень, складні для виконання, а отже, більшість із них ліквідують або переведуть до закладів первинної медичної допомоги.

По-третє, освітня реформа передбачає ліквідацію неспроможних шкіл і формування опорних. Якщо для міст така ситуація неproblemна, то для сіл/ селищ вона формує нові виклики.

Отож децентралізація, хоча і спрямована на формування спроможних територіальних одиниць, усе ж є значна кількість проблем, яку негайно необхідно розв'язувати. Продовження запровадження політики децентралізації управління має стати дієвим фактором стабілізації соціально-економічної ситуації, подолання суперечностей, сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів, розбудові інфраструктури громад, підвищенню якості надання всього спектра публічних послуг населенню.

Список літератури

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>. (дата звернення: 12.02. 2020)

2. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. Міністерство регіонального розвитку та житлово-комунального господарства України. URL: https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/libraru/fale/378/10.02.2019_ukr.pdf. (дата звернення: 12.02. 2020)

Особливості фінансування освіти у сучасних умовах

Однією з умов досягнення поставленого завдання є фінансування української системи освіти, яке відповідає потребам економічного розвитку країни на сучасному етапі. В останнє десятиліття в умовах гострої недостатності держбюджетного фінансування освіти в Україні актуальною економічною і соціальною проблемою є питання реформування механізму фінансування освіти.

Науковим проблемам вдосконалення і реформування освіти приділяється систематична увага на всіх етапах суспільного розвитку. Питання, пов'язані з управлінням фінансами та механізмом фінансування освіти, знайшли відображення у працях вітчизняних і зарубіжних учених І. Грищенка, В. Вітлінського, В. Андрущенко, Т. Боголіб, О. Драгана, В. Гапона, І. Вахович, С. Ніщимої, В. Сафонової, С. Хамініч та інших.

Багато досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених присвячено питанням механізму фінансування школи, бюджетного фінансування закладів, освітнього кредиту тощо. Разом з тим, наукова інтерпретація суті процесу фінансування освіти в цілому і розвитку окремих елементів його механізму є актуальною.

Потреба реформувати освіту в Україні зумовлена тим, що, попри високі кількісні показники рівня фінансування, Україна відстає від розвинених країн за її якістю і внеском науково-технічного прогресу в економічне зростання. Згідно з рейтингом глобальної конкурентоспроможності ВЕФ 2015/16 рр. Україна посіла високе місце – 14-те серед 144 країн – за кількістю осіб, які здобувають вищу освіту. Проте за показниками її якості, взаємозв'язку між освітніми закладами та бізнесом, впровадження інноваційних технологій у виробництво, здобутків академічних, зокрема гуманітарних, наук Україна перебуває на досить низьких позиціях. У той час як

Міністерство фінансів України у межах заходів із консолідації державних фінансів розглядає варіант відмовитися від виплати стипендій, проект концепції Міністерства освіти і науки України пропонує, навпаки, збільшити видатки на освіту до 7% ВВП. Тому основне питання на сьогодні – як перерозподілити мізерні бюджетні ресурси, підвищивши ефективність їх використання [23]

Упродовж останніх років видатки на первинну, середню та професійну освіту в Україні постійно падали – до 4,6% ВВП у 2016 році. Подальше зменшення до 6,0% у 2017-му відповідатиме середньому рівню витрат у країнах ОЕСР.

Незважаючи на зменшення державного фінансування у 2018 році по відношенню до 2014 року, за загальним відносним показником рівня видатків на вищу освіту Україна випереджає Фінляндію, Францію, Словенію, Польщу, Німеччину, Італію і багато інших країн, що посідають значно вищі місця за показником якості вищої освіти.

У 2016 – 2018 роках постійно зростала питома вага видатків на освіту як у загальних видатках Зведеного бюджету України, так і у ВВП (відповідно з 13,1% та 4,6% у 2016 році до 16,8% та 5,9% у 2018 році).

Однак аналіз видатків Зведеного бюджету України на фінансування освіти 2016 – 2018 роках засвідчує, що практично усі вони спрямовуються на забезпечення поточної діяльності – капітальні видатки склали у середньому за зазначені три роки лише 3%. Саме це є головною причиною залучення закладами освіти неофіційних прямих платежів населення на освітню діяльність.

Список літератури

1. Д. Стешина О.В. Сучасний механізм додаткового фінансування освіти та науки в Україні. URL: <http://ea.dgtu.donetsk.ua:8080/jsui/bitstream/123456789/21640/1/Steshina.pdf>.

2. Національні рахунки освіти України у 2018 році: Статистичний бюлетень. URL : <https://goo.gl/coUUZo>.

Анна Сидоренко

Науковий керівник – асист. Бойда С.В.

Проблеми трудової міграції в Україні: сучасні тенденції

Немає жодної держави у світі, яка б на різних етапах свого розвитку тією чи іншою мірою не була задіяна у світових міграційних процесах: чи то як країна-донор – постачальник трудових ресурсів, чи то як країна-реципієнт. Найбільш масовим і значущим для України міграційним потоком є трудова міграція громадян за кордон. Вона є потужним соціальним амортизатором, чинником зменшення бідності, напруги на ринку праці, джерелом значних валютних надходжень, але, водночас, несе ризики втрати частини необхідного для розвитку країни трудового та інтелектуального потенціалу.

На сучасному етапі економічного розвитку України загальною проблемою є демографічна ситуація, а саме від’ємна динаміка народжуваності, смертність, негативне сальдо міграційного балансу. За прогнозами Інституту демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України, до 2031 року населення України зменшиться до 39,5 мільйонів осіб. Трудова міграція відіграє головну роль у цій проблемі [1].

Економічна ситуація у нашій країні також характеризується негативними тенденціями: падіння рівня та якості життя, відсутність робочих місць, низька заробітна плата, інфляція, підвищення цін на медичну допомогу та освіту. Крім того, причинами української еміграції є поширення корупції, відсутність можливостей для самореалізації та незахищеність від зловживань з боку державних структур.

Цифра в 4 мільйони трудових мігрантів стала висновком дослідження Центру економічної стратегії (ЦЕС) 2018 року. Використовуючи ці дані, важливо пам’ятати, що з 4-х мільйонів тільки 2,6-2,7 одночасно перебувають за кордоном (за оцінкою ЦЕС) [1].

За даними Державної прикордонної служби, з 2002 по 2018 роки з України виїхали і не повернулися 6,5 мільйона громадян України. У 2017 році Україну залишили й не повернулися назад

150 тисяч осіб, у 2018 р. – 200 тисяч. Для порівняння, у 2009-2014 роках в середньому щороку не поверталися близько півмільйона осіб [2].

Основними галузями, де зайняті трудові мігранти є: сільське господарство (збирання врожаю), будівництво, домашні господарства (прибирання будинку, приготування їжі, догляд за дітьми та людьми похилого віку). Але вчені, викладачі, фахівці в галузі медицини та високих технологій, програмісти також виїжджають за кордон, що призводить до збитків у сфері науки.

Україна в напрямку державної міграційної політики повинна:

- створити умови для мінімізації стихійної зовнішньої трудової міграції громадян України;

- встановити належний контроль за зовнішньою трудовою міграцією, припинити діяльність комерційних посередницьких структур, що незаконно займаються організацією зовнішньої трудової міграції;

- створити соціально-економічні умови для інвестицій в економіку держави коштів трудящих-мігрантів;

- забезпечити піклування та захист громадян України, які тимчасово перебувають за кордоном.

З метою зменшення потоку трудових мігрантів за кордон необхідно:

- забезпечити зростання рівня доходів громадян на території України;

- цілеспрямовано створювати робочі місця;

- докорінно перебудувати механізм оплати праці всередині країни.

Важливо пам'ятати про те, що чим стабільніше національне бізнес-середовище і динамічніший ринок, тим сильніші будуть мотиви для емігрантів повертатися на Батьківщину.

Список літератури

1. Міграція в Україні: наскільки проблема масштабна? Офіційний сайт Радіо свобода 2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/donbas-realii--mihracija/29826553.html>

2. Дані Державної прикордонної служби України. URL: <https://dpsu.gov.ua>.

Катерина Смольнікова
Науковий керівник – проф. Якимова Л. П.

Гармонізація національних і міжнародних стандартів обліку основних засобів: бібліометричний аналіз

В умовах прискорення інтеграційних процесів основою ефективного функціонування суб'єктів господарювання є адаптація бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів. Метою дослідження є аналіз і систематизація підходів науковців і практиків до гармонізації вітчизняних і міжнародних стандартів з обліку основних засобів (ОЗ). Аналіз науково-практичної літератури з цієї проблематики показав, що тематику досліджень можна поділити на дві групи: 1) аналіз відмінностей у положеннях МСБО та П(С)БО щодо обліку ОЗ [1-3, 5], 2) визначення шляхів їхньої гармонізації [4, 6, 7]. Очевидно, що теоретико-методологічну і практичну значущість мають праці саме другого напрямку, на яких і фокусується дане дослідження.

Розробка шляхів гармонізації МСБО та П(С)БО, насамперед передбачає класифікацію відмінностей. Озеран А.В. і Коршикова Р.С. [4, с. 57] визначають три групи розбіжностей: 1) несуттєві, які не потребують усунення чи узгодження; 2) суттєві, які можна виключити через внесення змін і доповнень до П(С)БО; 3) суттєві, які можна виключити шляхом трансформації інформації під час складання фінансової звітності.

До першої групи відносяться розбіжності, які не впливатимуть на корисність інформації у фінансовій звітності, а саме: термінологічні відмінності, деталізація деяких положень П(С)БО більша ніж у МСБО, відсутність у П(С)БО деяких підходів. Наприклад, до суми накопиченої амортизації ОЗ і у разі однакових наслідків підходів, не доцільно вносити зміни до П(С)БО лише для формального копіювання положень МСБО 16 [4]. Стосовно суттєвих положень, які мають бути виключені директивно можна вказати такі. МСБО не містять спеціальних вимог до обліку малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА). Вимоги МСФЗ не застосовуються до «несуттєвих» статей, а ознака «малоцінності» може свідчити про несуттєвість

статті, тому Чалий І. рекомендує підприємствам самостійно визначати облікову політику щодо МНМА [7]. Інше стосується первісної оцінки безоплатно отриманих ОЗ. Фахівці радять при переході на МСФЗ списувати з балансів такі ОЗ, оскільки їхнє придбання здійснювалось без витрат, формально у них може й не бути собівартості [7]. До третьої групи відносять, наприклад, положення щодо об'єктів соціально-культурної сфери. Оскільки такі об'єкти не використовують у виробництві, наданні послуг тощо, науковці [4, с. 61] пропонують трансформацію статті «Основні засоби» і включення цих об'єктів до складу інших НА.

Отже, систематизація неузгодженостей в обліку ОЗ і реалізація конкретних шляхів їхнього подолання сприятиме підвищенню достовірності, прозорості та зрозумілості облікової інформації для іноземних користувачів.

Список літератури

1. Гречко А. Гармонізація вітчизняної системи бухгалтерського обліку основних засобів з міжнародними стандартами В умовах посилення Євроінтеграційних процесів. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2018. № 22. С. 135-140.

2. Касич А.О., Леуська С.М. Порівняльний аналіз визначення основних засобів за міжнародними та національними стандартами. *Економіка і суспільство*. 2018. №18. С. 916-920.

3. Кафка С.М., Река О.О. Особливості обліку операцій з основними засобами за МСБО 16 ТА П(С)БО 7: порівняльний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. № 3 (24). С. 223-229.

4. Озеран А. В., Коршикова Р. С. Гармонізація вимог П(С)БО України із МСФЗ щодо обліку основних засобів. *Незалежний аудитор*. 2016. №15 (I). С 54-61.

5. Руденко Л.М. Відмінності в обліку основних засобів за МСБО 16 і П(С)БО 7. *Бизнес и налоги*. URL: <http://biznesinalogi.com/vidminnosti-v-obliku-osnovnix-zasobiv-za-msbo-16-i-psbo-7>

6. Руденко О.В., Кондратюк О.М. Облік основних засобів за МСФЗ в умовах національної системи оподаткування. *Ефективна економіка*. №2. 2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/33.pdf

7. Чалий І. Основні засоби за МСБО та П(С)БО 7 головних відмінностей. *Все про Бухгалтерський облік*. URL: <http://vobu.ua/ukr/analytics/consultations/item/osnovni-zasoby-za-msbo-ta-psbo-7-holovnykh-vidminnostei>

Проблеми функціонування банківського сектору та вплив монетарної політики НБУ на їх розв'язання

Банківський сектор України донедавна переживав глибоку кризу, результат якого відчувається і сьогодні. Не в останню чергу серед руйнівних факторів розвитку банківського сектора України належить незбалансованій політиці центрального банку країни. Відсутність стратегії розвитку, необґрунтоване застосування адміністративних заходів впливу, політизація системи управління призвели до формування значного набору негативних тенденцій в розвитку банківського сектора.

До основних причин кризових явищ у вітчизняній економіці та, зокрема, банківському секторі можна віднести такі:

1. Високий ступінь монополізації економіки та монопольна концентрація переважної більшості виробничих ресурсів, що негативно впливає на банківський сектор та економіку.

2. Негативний вплив несе і збитковість підприємств реального сектору через наростання проблемної частки у структурі кредитного портфеля.

3. Переважання імпорту над експортом призводить до нестабільності додатних значень платіжного балансу та породжує девальваційний тиск на гривню.

4. Наростання залежності від зовнішніх запозичень в умовах хронічного спаду національного виробництва і відсутності джерел для акумулювання внутрішніх ресурсів, призначених для активізації економічного зростання.

5. Негнучка валютна політика у формі валютних обмежень, яка активно здійснювалася у 2015 році НБУ, призвела до втрати золотовалютних запасів.

6. Нераціональна структура активів і пасивів банківського сектору за складом валют, призводила до величезних втрат банків, в яких у структурі активів і пасивів значна частина номінована в іноземній валюті через девальваційні ризики.

7. Недієвість процентної політики, яка б могла виступати одним з головних інструментів впливу Національного банку на

кон'юнктуру грошового ринку. В реальності процентні ставки НБУ не впливали на ціну грошей та кон'юнктуру кредитного ринку.

8. Переважання короткострокових кредитів у структурі портфеля та довготривале нарощування кредитного портфеля, структура вкладень якого не відповідала структурі залучених коштів за обсягами і строками, що із часом стало основним фактором підриву ліквідності банківських установ та неспроможності багатьох банків виконувати свої платіжні зобов'язання перед клієнтами [1].

Зауважимо, що серед найбільш помітних проблем, на які необхідно звернути увагу, зокрема те, що механізм прийняття Національним банком рішень щодо стратегії та тактики грошово-кредитної політики залишався для економічних агентів недоступним до 2017 року, що, в свою чергу, обумовлювало недостатню її прозорість для суспільства і створювало передумови для непрофесійних коментарів окремих політиків чи економістів. У 2017-2018 році вжиті заходи Національного банку заклали фундамент до стабілізації та підтримці курсу на економічне зростання. Так, Національний банк змінив підхід до своєї монетарної політики – перейшов до режиму інфляційного таргетування, відповідно до прийнятої Стратегії монетарної політики ухваленої у липні 2018 року, монетарна політика формується на засадах цінової стабільності: метою щодо інфляції є рівень – 5% (за підсумками 2019 року маємо рівень інфляції 4,1%). Разом з цим, визначено плаваючий обмінний курс, без жодних цільових рівнів чи діапазонів, що формується виключно під дією ринкових факторів.

Реалізація задекларованих завдань дозволить знизити інфляційні очікування, підвищити довіру до національної валюти, зміцнити сферу її використання, зберегти реальну вартість доходів і заощаджень населення, підтримати інвестиційну активність через низькі номінальні процентні ставки.

Список літератури

1. Соколовська І.П. Структурні дисбаланси банківської системи України. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип.11. С.469-473. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/75.pdf

Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами

Одним із найважливіших інструментів побудови безперервного виробництва, реалізації готової продукції на споживчий ринок і нормальної діяльності підприємства є забезпечення його запасами від постачальників. Для чіткої організації обліку, управління й ефективності планування надходження запасами, проблемою є не тільки раціональний вибір контрагентів, а й етапи організації обліку розрахунків з ними.

Мінімальне значення сукупних закупівельних витрат є комплексним пріоритетним критерієм оптимального управління постачанням для підприємства. Аналіз структури логістичних витрат у розвинених країнах свідчить, що найбільшу частку в них займають витрати на управління запасами (20–40 %), транспортні витрати (15–35 %), витрати на адміністративно-управлінські функції (9–14 %) [1].

Визначення стратегії управління запасами та вибір системи для управління запасами на підприємстві передбачає використання таких систем управління запасами:

- MRP, DRP, ERP, LRP;
- JIT, KANBAN та OPT;
- управління запасами на базі теорії обмежень;
- система управління запасами з фіксованим розміром замовлення;
- система управління запасами з встановленою періодичністю поповнення запасів.

Управління запасами здійснюється на різних рівнях та включає комплекс заходів, спрямованих на формування та підтримання їх оптимального обсягу. Беручи до уваги те, що основними функціями управління є організація, планування, мотивація й контроль, пропонуємо процес управління запасами

здійснювати за підсистемами якісно різного рівня структурної організації та в послідовності, представлений у табл.1:

Таблиця 1

Етапи управління запасами [2, с. 274].

Етапи управління запасами	Рівні управління запасами
Визначення цілей формування запасів	Вищим рівнем є стратегічне управління
Створення інформаційної бази управління запасами	
Рівень керівників спеціальних функціональних підрозділів	
Аналіз стану та ефективності управління запасами	Рівнем керівників спеціальних функціональних підрозділів (управлінська бухгалтерія) є оперативне управління
Нормування запасів	
Планування обсягу запасів	
Експертиза розробленого плану формування запасів	
Оперативний облік запасів	Рівнем керівників структурних підрозділів є регулювання
Оперативне регулювання та контроль стану запасів	

Отже, управління запасами потребує визначення операційних цілей: планування потреби в запасах, організацію роботи складських працівників, розстановку і налагодження взаємодії працівників, їх мотивацію шляхом створення оптимальних умов праці та відпочинку, виплати належної заробітної плати та премій, налагодження зв'язків із постачальниками і споживачами, контроль виконання замовлень та утримання запасів на підприємстві, просування запасів по логістичному ланцюгу з метою задоволення потреб виробництва і споживачів готової продукції за оптимальних логістичних витрат.

Список літератури

1. Ткачова А.В. Логістичні витрати як критерій оптимізації логістичного управління. Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна : зб. наук. пр. Донецьк, 2009. Вип. 36 (2). С. 88–93.
2. Деньга С.М. Моделі оптимізації в управлінні товарними запасами. Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2001. Вип. 24. 280 с.

Ганна Тодераш
Науковий керівник – доц. Яскал О.О.

Удосконалення системи управління витратами як чинник підвищення прибутковості та рентабельності підприємств

Проблема управління витратами є однією з найактуальніших, найскладніших для кожного суб'єкта господарювання, адже від рівня і динаміки витрат залежать фінансові результати підприємств та їх структурних підрозділів. Кінцева мета будь-якої виробничої діяльності – одержання прибутку. Зважаючи на те, яку роль відіграють витрати у вирішенні цього завдання, постає потреба побудови ефективної системи управління витратами підприємства.

Вагомий внесок у дослідження проблеми управління витратами в різних галузях економіки зробили вітчизняні вчені. Зокрема, вагомість та значимість аналізу управління витратами й методика його здійснення досліджуються у працях А.М. Поддєрьогіна. Витрати виробництва та їх класифікацію для потреб управління розглядав Ф.Ф. Бутинець, Е.Д. Дмитренко досліджував оптимізацію витрат підприємства на виробництво продукції в ринкових умовах [1]. Л.Г. Цимбалюк і Н.П. Скригун вивчали чинники, резерви та шляхи зниження витрат виробництва як основу зменшення ціни на товар.

Попри значну кількість досліджень, присвячених проблемам управління витратами, подальшого вивчення потребують наукові засади процесу формування стратегії управління витратами. На вітчизняних підприємствах існують такі проблеми щодо управління витратами, як: створення нової системи обліку, контролю та аналізу, спрямованої на задоволення потреб управління; переорієнтацію вітчизняної практики з урахуванням зарубіжного досвіду на вирішення завдань, поставлених перед управлінням у ринкових умовах; створення нових систем отримання інформації про витрати і застосування нових методів контролю і аналізу. Ринкова орієнтація економіки України потребує інтенсивної роботи з

удосконалення управління витратами і собівартістю [2].

Управління витратами – це складний багатоаспектний і динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. У сучасних умовах управління витратами означає створення єдиної раціональної чітко й безперерійно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементами [1].

Удосконалена система управління витратами має надавати менеджерам підприємства інформацію, яка забезпечує такі переваги: прийняття управлінських рішень з урахуванням їхніх економічних наслідків; контроль витрат у зіставленні з нормами; формування економічної стратегії; оцінювання формування собівартості та прибутку протягом виробничого періоду; оцінювання витрат у розрізі структурних підрозділів підприємства; прийняття рішень стосовно доцільності здійснення окремих виробництв [3].

Отже, для того, щоб система управління витратами була ефективною, в основу її формування має бути покладена концепція, яка враховує особливості діяльності підприємства, його структуру, стадію життєвого циклу продукції та підприємства загалом. Підприємство має самостійно вибрати концепцію управління витратами, яка максимально сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності та прибутковості на ринку.

Список літератури

1. Дмитренко Е.Д., О.Г. Безверха Оптимізація витрат підприємства на виробництво продукції в ринкових умовах. *НАУ: зб. наук. праць*. 2010. Випуск 26. С. 26 -30.
2. Кулинич М. Б. Управлінський облік як інформаційна система ефективного управління витратами підприємств. *Науковий вісник*. 2010. С. 98- 103.
3. Довжик О.О. Управління витратами як чинник підвищення прибутковості і рентабельності сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2016. Том 23. № 2.С. 37-44.

Фактори, що впливають на рівень життя українців

В умовах трансформації української економіки виникли значні макроекономічні диспропорції, що призвели до погіршення умов життя населення, зміни структури суспільства, поглиблення соціального та майнового розшарування населення. Відбулось значне зниження рівня та якості життя українців, що позначилось на мотивації працівників до праці та соціально-економічній ефективності регіонів.

Рівень життя – це соціально-економічна категорія, яка відображає ступінь розвитку і задоволення фізичних, духовних і соціальних потреб населення, а також умови в суспільстві для розвитку і задоволення цих потреб [1, 23]. Рівень життя населення впродовж тривалого часу залишається однією з основних соціально-економічних категорій, що характеризує не лише матеріальний добробут окремої людини, а й визначає узагальнений результат діяльності економіки країни за певний період.

Якість життя у своїй сутності поєднує індикатори рівня життя (обсяг валового внутрішнього продукту, національного і реального доходу на душу населення, обсяг послуг на душу населення, середній рівень заробітної плати, забезпеченість житлом тощо), а також умови праці та відпочинку, житлові умови, соціальну забезпеченість і гарантії, охорону правопорядку та дотримання прав особистості, відчуття спокою, комфортності та стабільності [1, 34-36].

В Україні частка населення, що проживає за межею бідності, за останнє десятиріччя сильно збільшилася. Мінімальні життєві потреби українців оцінюються в даний час по набору товарів і послуг, включених в прожитковий мінімум. Найбільш відстаючим компонентом рівня життя, особливо в зіставленні з розвинутими країнами, є в Україні всі види послуг населенню [2, 16].

Такі фактори як підвищення рівня мінімальної заробітної плати, встановлення мінімальної пенсії на рівні прожиткового

мінімуму, значне збільшення розмірів різних видів державної допомоги відповідно впливають на рівень життя громадян [2, 17].

Попри певні позитивні зрушення, що відбулися після виходу економіки країни з кризи, життєвий рівень населення зростає дуже повільно, життєві стандарти залишаються вкрай низькими і не відповідають сучасним вимогам. Негативні явища у соціальному середовищі, що були викликані глибокою економічною кризою, досі не вдається суттєво пом'якшити.

Отже, рівень якості життя населення знаходиться на критичному рівні, попри те, що видатки на соціальний захист із державного бюджету постійно зростають, також постійно зростають показники соціальних стандартів і розміри соціальних гарантій. Низька ефективність бюджетної політики в соціальній сфері зумовлена цілим комплексом причин, що в першу чергу пов'язані із відсутністю єдиної цілісної концепції розвитку соціальної сфери.

Тому рівень життя населення в Україні обов'язково потрібно змінювати, вживати негайних заходів, які створюватимуть гідні умови для життя українців.

Необхідно подолати вкрай негативну тенденцію соціальної поляризації суспільства, забезпечити зниження економічної нерівності шляхом запровадження гнучкої податкової політики, раціональних соціальних трансфертів, стимулювання малого та середнього бізнесу, захисту прав дрібних акціонерів, легалізації тіньової діяльності та незареєстрованих доходів.

Список літератури

1. Брояка А.А. Макроекономічні показники як індикатори соціально-економічного розвитку країни. 2017. Полтава: ЦФЕНД. 135с.
2. Дмитренко Г.А. Рівень життя населення України та проблеми реформування механізмів його регулювання: монографія. Київ: «Парламентське», 2010. 120 с.
3. Рівень життя населення України / НАН України, Ін-т демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України; за ред. Л. М. Черенько. Київ: ТОВ «Вид-во «Консультант», 2017. 28 с.

Олена Фуштей
Науковий керівник – асист. Кравчук І.П.

Вивчення світового досвіду використання робототехніки у логістиці

Логістика, виробництво, транспорт та ланцюги постачання сьогодні переживають період швидких та безпрецедентних перетвілень. Майбутнє цих галузей пов'язане з інноваціями. На сьогодні логістичні компанії пропонують достатньо широкий спектр технологічних рішень.

Новітні технології здебільшого пов'язані зі швидкістю, точністю, безпекою та неперервним доставленням. Питання інновацій у логістиці висвітлюються у роботах таких авторів, як І.Д. Афанасенко, В.В. Борисова, Л.М. Болдирева та Н. Чухрай.

Робототехніка є величезною частиною цієї тенденції з великою увагою до машинного навчання. Роботи стають більш розумними не лише в плані розпізнавання образів і виконання завдань, але і в навчанні на основі даних, прийнятті рішень і самостійній адаптації.

Логістичні роботи автоматизують процес зберігання та переміщення товарів, пробиваючись по ланцюгу поставок. Вони часто використовуються на складах і сховищах для організації та транспортування продукції, що називається інтралогістикою, але їх можна використовувати і в інших умовах. Логістичні роботи пропонують набагато більший рівень тривалості роботи над ручною працею, що призводить до значного підвищення продуктивності та прибутковості для тих, хто розгортає логістичні роботи.

Роботи з логістики зазнали значного зростання в 2017 році, встановивши 69 000 одиниць - на 162% більше, ніж у 2016 році, згідно з повідомленням Міжнародної федерації робототехніки World Robotics 2018 Service Robots. За період з 2019 по 2021 рік, за оцінками, загалом буде продано 485 000 одиниць, зростаючи зі швидкістю 18% від загального річного темпу зростання (CAGR)[1].

Основне застосування логістичних роботів - використання мобільних автоматизованих керованих транспортних засобів (АГВ) на складах і сховищах для перевезення вантажів. Ці роботи працюють за заздалегідь визначеними шляхами, цілодобово перемішуючи продукти для доставки та зберігання. АГВ відіграють важливу роль у зниженні витрат на логістику та впорядкуванні ланцюга поставок.

Інші приклади роботи логістичних роботів - це роботизовані зброї, які сортують предмети з бункерів або зі складальних ліній; АГВ для транспортування товарів на вулиці, наприклад, у сільському господарстві; і навіть мобільних роботів у роздрібній торгівлі, які рахують інвентар на полицях у режимі реального часу та ставляться до магазину як до міні-складу.

Хоча логістичні роботи можуть відрізнятися за своїм розміщенням, вони, як правило, мобільні роботи, призначені для автоматизації транспортування вантажів. Високий рівень тривалості роботи є їх найбільшим джерелом прибутковості, незалежно від застосування. Компанії починають вбачати цінність логістичних роботів, позиціонуючи ринок для швидкого зростання [1].

Отже, роботи стають більш розумними не лише в плані розпізнавання образів і виконання завдань, але і в навчанні на основі даних, прийнятті рішень і самостійній адаптації.

Розвідувальний аспект машинного навчання є важливим інструментом для транспортної галузі, оскільки він сильно покладається на передбачуваність та ефективні логістичні потоки. Немає сумнівів, що зростання автоматизації, робототехніки та штучний інтелект матиме вплив на транспортну галузь і змінить саму природу експедирування вантажів.

Список літератури

1. Logistics Robots. Proven ROI for Fulfillment & Warehousing: <https://www.robotics.org/service-robots/logistics-robots> (дата звернення: 15.02.2020)

Конкурентні переваги та конкурентоспроможність у сфері послуг

Однією зі світових тенденцій в сучасній економіці є феноменальне зростання обсягу і різноплановості послуг, що пропонуються. У цій площині функціонує значна частина комерційного сектору. Наданням послуг зайняті також урядові та некомерційні організації, хоча напрямок їх функціонування може бути найрізноманітнішим, відображаючи традиційні та національні особливості.

Порівняно з товарним ринком, процес посилення конкуренції у сфері послуг є результатом дії як традиційних, властивих товарному ринку, так і специфічних чинників. Для ефективного розвитку бізнесу керівникам сервісних компаній потрібно брати до уваги те, що їх організації будуть відчувати вплив сукупності цих факторів, які ускладнюють конкуренцію за споживача і створюють загрозу прибуткової роботи [2].

Процес управління сервісними послугами, маючи за мету побудову конкурентних переваг, є більш ускладненим ніж фізичними товарами через те, що послуги мають відмінні особливості, які впливають із самої їх природи. Важливою такою особливістю є невідчутність послуг, і це створює низку проблем для підприємств, що пропонують послуги. Споживачі на момент здійснення покупки не мають можливості побачити, спробувати або торкнутися того, що становить предмет угоди. Звідси їм буває важко визначитись з якістю придбаного сервісного продукту, а це може викликати невпевненість у своєму виборі і призвести до відмови від покупки.

Отже, при формулюванні конкурентних переваг фінального акорду набуває ефективність управління персоналом товариства з метою одержання високого рівня відповідальності при наданні послуг, а також створення умов, сприятливих для їх споживання [1].

Найбільшим конкурентною перевагою в цьому сенсі мають послуги, що відповідають мінімальним стандартам якості. Якщо вдається «підняти» цей мінімум без істотного збільшення вартості, більша кількість лояльних споживачів є прихильною до послуги. Послуги підпадають під небережність, їх неможливо виробляти як запас зі складуванням для подальшої реалізації. Не виникає складності в роботі, якщо обсяг попиту на послуги стабільний і передбачуваний. Але при умові великих коливань попиту, коли застосовані технології подання послуг мають обмежену пропускну здатність, підприємства зустрічаються з проблемами конкурентоспроможності [4].

Забезпечення конкурентоспроможності дозволяє споживачеві отримати послугу в конкретний термін в необхідному обсязі та за вартістю згідно з його доходом. Товар має тенденцію до існування поза незалежність від виробника, споживач здобуває вже остаточний результат у вигляді готової продукції. Якщо вести мову щодо стандартів якості, то у цьому випадку послуга та товар істотно відрізняються. Зазвичай, споживач уже добре ознайомлений з товаром і відчуває задоволення через його якість [3].

Упровадження в діяльність господарств інноваційних технологій, обґрунтованих систем і схем обслуговування є перепусткою на нові галузеві та регіональні ринки послуг.

Список літератури

1. Ільчишин С.М. Алгоритм управління конкурентоспроможністю підприємства *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 21.7. С. 309-316.
2. Литвин М.І. Про категорії платоспроможності підприємства. *Фінанси*. 1998. № 1. с. 19-23.
3. Макалу Г.Ф. Система забезпечення конкурентоспроможності підприємства: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. - 458 с.
4. Ткаченко Л.В. Маркетинг послуг: Підручник. Дніпропетровськ: Видавництво ДУЕП, 2012. 192 с.

Діана Харітонова
Науковий керівник – асист. Кравчук І. П.

Лідерство як ефективний метод управління персоналом у 21 столітті

Лідерство завжди було і залишається найефективнішим методом ефективного управління працівниками. У сучасному світі нових технологій, комп'ютеризації, урізноманітненої робочої сили, цифрових бізнес-моделей кожна організаційна команда хоче мати відповідального керівника-лідера, який би повністю задовольняв їхні потреби, бажання, який би надихав та мотивував. Від кожної ланки керівників прагнуть різного: від генеральних директорів очікують певної позиції щодо соціальних питань; від топ-менеджерів вимагають налагодження тіснішої взаємодії; лінійним керівникам слід вчитися ефективної командної роботи. Однак, незважаючи на потреби людей, велика частка компаній досі використовують традиційні ідеології, замість розвитку сучасних прогресивних навичок.

Усе більше компаній прагнуть віднайти в організації лідера та домогтися їхньому перспективному розвитку та просуванню. У цьогорічному опитуванні Global Human Capital Trends 80% респондентів відповіли, що лідерство є дуже важливим фактором для їхніх організацій, водночас лише 41% респондентів зазначили, що вважають свої організації готовими або повністю готовими задовольнити свої потреби в лідерстві[3]. Дане опитування показує тенденцію до інноватизації поняття лідерства.

Загалом усі опитуванні вважають, що лідери 21 століття стикаються з унікальними вимогами:

1. Знання новітніх технологій, які невпинно рухаються вперед і змушують пристосовуватися до них.
2. Швидкий темп змін вимагає постійного вдосконалення і саморозвитку.
3. Зміни у демографічній структурі та очікування працівників.
4. Здатність швидко приймати рішення.

Щоб розвинути лідерство до високого рівня, потрібно дотримуватися кількох правил. По-перше, це прозорість компаній, адже у наш час ніщо так не цінується, як саме відкритість компанії, яка допомагає підвищувати рівень довіри у працівників. По-друге, внутрішнє середовище та взаємодія у компанії як ніяк сприяє успіху організації, зокрема за допомогою інкорпорації центрів обслуговування у своїй моделі бізнесу. А також управління ефективністю – оцінка кожного окремого працівника має серйозний вплив на його трудову функцію.

Отже, лідерство сьогодення передбачає такі новітні компетенції: зосередження на лідерах команд та їхніх вміннях керувати командою, впевнено ставити цілі та йти до них, прогнозування очікуваних змін на ринку, мотивація працівників, впровадження інновацій, постійне покращення кваліфікації усіх працівників.

Список літератури

1. Тарнавський М. І. Економічне оцінювання та побудова органів управління персоналом підприємств: дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Львів, 2018. 233с.

2. Лідерство у 21–му столітті. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/human-capital/Deloitte-Global-Human-Capital-Trends-2019-3.pdf> (дата звернення: 15.02.2020).

3. Кузьмін, О. Є., Процик, І. С., Передало, Х. С., Комарницька, Б. Б. Управління персоналом: навч.-метод. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки., 2011. 240 с.

Ринок CRM-систем в Україні

Разом з розвитком інноваційних технологій CRM стала функціонувати у віртуальному просторі, поєднавшись з глобальною мережею інтернет та здобула ряд інструментів, одна з яких – е-CRM-система. Стандартна оффлайн CRM-система – це набір додатків і функцій, зв'язаних єдиною логічною системою і поєднаних в єдине інформаційне середовище.

Проблематика даної теми висвітлена в працях таких вчених як: Авдошин С. М., Песоцька Е. Ю., Петровська А. В., Воротіна Л. І., Чайковська М. П., Савченко О. В., Пейн Е.

Останні роки ознаменувалися бурхливим зростанням сегмента систем управління взаємовідносинами з клієнтами, загальний обсяг якого у 2018 році досяг 27,537 млрд. дол. При цьому даний показник на 14% більше аналогічного показника 2017 року, що дозволило ринку CRM технологій обігнати за темпами зростання всі інші корпоративні бізнес додатки (рис. 1).

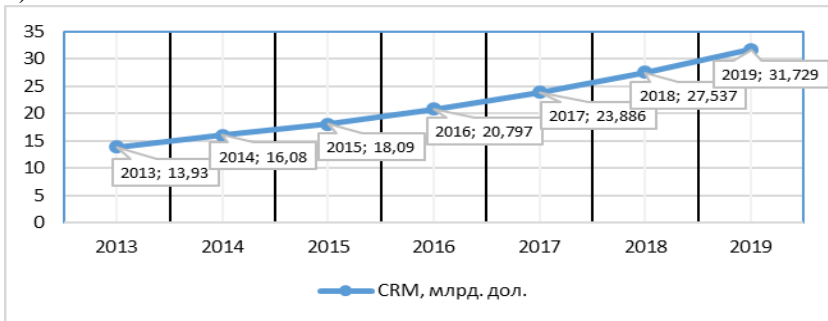

Рис. 1 Обсяги ринку CRM-систем за 2013–2019 роки.

Джерело: побудовано на основі [1].

Як видно з графіка, обсяги ринку CRM-систем стабільно зростають щороку. Виходячи з цього, можна передбачити, що у 2019 році обсяг ринку перейде позначку у 36 млрд. дол. США, якщо ця тенденція збережеться.

На міжнародному ринку CRM-систем існує декілька постачальників, що охоплюють найвищі позиції в даному

сегменті. У 2019 році на 10 провідних постачальників програмного забезпечення CRM припадало близько 51% світового ринку CRM-додатків. Серед них: Salesforce, Oracle, SAP, Microsoft, Adobe Systems, Genesys, Telecommunicatio, Verint Systems, nLaboratories, Nice Systems та інші [2].

Наразі на українському ринку присутні кілька сильних гравців: Terrasoft bpm'online, OneBox CRM+ERP, Amo CRM, Bitrix24, MS Dynamics. Є, звичайно, ще багато інших, але вони не настільки популярні саме в Україні [3, 147].

CRM-системи на етапі зростання, що свідчить про важливість, актуальність, а найважливіше – потребу застосування таких технологій на підприємствах різних галузей. Звичайно, український ринок не стоїть на місці.

Згідно з дослідженнями фахівців Райфайзен банку Аваль, «...цінника впровадження платної системи з базовим функціоналом починається від 200-300 гривень. Зрозуміло, що за цю суму не варто очікувати великого функціоналу. Найдорожчий варіант з представлених – це продукт компанії Microsoft, MS Dynamics, з ціником приблизно від 2000 грн. за онлайн-версію продукту і понад 20 000 грн. за «коробкове» рішення...» [4].

Отже, на українському ринку існує велика кількість CRM-систем: вітчизняні і закордонні, відомі і невеликі самописні розробки веб-студій. На ринку тісно, і можна подумати, що він сформований. Проте це тільки зростаючий ринок, на якому ще є величезні можливості. Як для розробників, так і для користувачів – у першу чергу, сегмента малого та середнього бізнесу.

Список літератури

1. Результати дослідження ринку CRM в Україні. URL: <https://www.bitrix24.ua> (дата звернення 29.01.2020)

2. Можливості використання CRM-систем. URL: <https://www.terrasoft.ua> (дата звернення 27.01.2020).

3. Стреблянська І. А. Інформаційне забезпечення реалізації технологій рефлексивного управління процесами планування на промисловому підприємстві. Ефективна економіка. 2012. № 6. С. 171

4. Сайт банку «Райфайзен банку Аваль». URL: <https://msb.aval.ua/news/?id=25870> (дата звернення: 28.01.2020).

Історія виникнення та місце криптовалюти у фінансовій системі

Криптовалюта – це зручний, дешевий та технологічний спосіб розрахунків у світі і також перспективна форма інвестування. Згідно зі статистичними даними CoinMarketCap, капіталізація ринку криптовалют станом на вересень 2018 року склала 166 млрд дол. США [1].

Першою концепцією криптовалюти став Біткойн, засновником якого вважають Сатоші Накамото. У 2009 році він виклав у загальний доступ першу версію коду та описав технічні аспекти функціонування майбутньої криптовалюти.

На сьогодні відсутня єдина думка щодо визначення поняття «криптовалюта». Окремі науковці називають криптовалюту «віртуальною валютою» та інноваційною мережею платежів, новою формою грошей, інші заперечують «причетність» криптовалюти до грошей та означають її як «цифровий актив». Тому можна визначити криптовалюту як універсальний засіб, що існує у вигляді програмного коду з високим ступенем захисту, інвестування, обігу і платежу та характеризується вільним ринковим курсом.

Суть і зміст криптовалют зумовлює їх основні переваги, а саме: конфіденційність, незалежність від держави, відсутність територіальних і часових обмежень у трансакціях, низька вартість обслуговування. Саме тому криптовалюта стає все більш популярною серед населення, формується інфраструктура її продажу через термінали, практикуються ф'ючерсні контракти на біткойни, розширюється мережа структур, з якими можна розраховуватись криптовалютою.

У розвинених країнах статус криптовалюти та органи регулювання й контролю за операціями з нею визначено на законодавчому рівні, через надання їй офіційного статусу платіжного засобу, розробки норм і правил емісії, обігу, ідентифікації користувачів і здійснення платежів.

Для великих компаній ринок криптовалюти вигідний,

оскільки володіння капіталом у різних куточках світу, що не прив'язаний до локальних валют, зумовлює цю зацікавленість.

У 2018 році структура ринку генерації віртуальних грошей була такою: Китай – 60%, США та Канада – 16%, Грузія – 6%, Європа – 5%, Ісландія – 4%, Індія – 3%, Росія – 2%, Австралія – 2%, Південна Америка – 2%. Цифровий обмін криптовалютами здійснюється на таких світових біржах, як «Bitfinex», «Poloniex», «Kraken», «Shapeshift», «Changelly», «Bitsquare», «Bittrex», «Yobit», «LiteBit» [2]. Кількість криптовалют у 2019 році налічувала 1112 найменувань. П'ятірка лідерів ринку показує добовий приріст капіталізації – 253 млн дол. США.

Але попри соціальні та економічні вигоди криптовалюти, в багатьох країнах (в т. ч. і в Україні) не створена правова основа її продукування, обігу та використання, тобто ринок криптовалют в Україні знаходиться у правовому вакуумі. Найбільшою проблемою є імплементації поняття криптовалюти в українське законодавство шляхом внесення змін до податкового, банківського, цивільного та господарського права.

Сьогодні використання криптовалют в Україні не досягло таких показників, як у США, Європейських чи Східно-Азіатських країнах. Але, попри це Україна входить у топ-5 країн світу за кількістю користувачів різними біткойн-гаманцями, що свідчить про поступове застосування криптовалюти у фінансовій системі. Наприклад, у 2016 році Axon Partners стала першою українською компанією, що внесла біткойн у свій статутний капітал, а вже у 2017 році Українська біржа запустила торгівлю ф'ючерсними контрактами на індекс біткойн [3, с. 56].

Цілком очевидний факт необхідності використання потенціалу криптовалюти для розвитку національної економіки, оскільки, в процесі глобалізації електронних розрахунків, користувачі все більше визнають її зручність і ефективність.

Список літератури

1. CoinMarketCap. URL : <https://coinmarketcap.com/historical>
2. Біткойн та інші криптовалюти: ризики та перспективи використання в Україні: веб-сайт. URL: <http://www.niss.gov.ua>
3. Желюк Т., Бречко О. Використання криптовалют на ринку платежів: нові можливості для національних економік. *Вісник THEU*. 2016. №3. С. 50-60.

Шалан Олександр
Науковий керівник – асист. Кравчук І.П.

Використання 3D-друку та вплив новітніх технологій на оптимізацію виробництва

Технологія 3D-друку ще знаходиться в зародковому стані. Однак, як і багато інших технологій до цього, вона незабаром може перерости у широко розповсюджену технологію виробництва.

Вплив новітніх технологій у бізнесі здебільшого пов'язаний зі швидкістю, оптимізацією виробництва, ресурсо-ефективністю та максимізацією прибутку. Питання інновацій у бізнесі висвітлюються у роботах таких авторів, як С. В. Позняк, Л.П. Артеменко, Піль П. та інших.

3D-друк створює об'єкти як єдиний фрагмент, будуючи їх пошарово; він контрастує з традиційним масовим виробництвом, яке зазвичай включає декілька деталей, які потім збираються. Цей революційний метод виробництва за останні роки вже досяг значних успіхів у багатьох галузях. Однак значно більший сектор промислового машинобудування, автомобільної та побутової продукції зараз відповідає за левову частку світових інвестицій у 3D-принтери.

Компанії багатьох галузей, швидше за все, адаптують свої бізнес-моделі в найближчі роки для більш широкого використання 3D-друку. Однак, поки не буде достатньо технологічного прогресу, 3D-друк не сповістить про закінчення масового виробництва або не спонукає до широкого розповсюдження ланцюгів поставок, згідно з новим звітом ING 3D-друк.

«3D-друк можна найкраще охарактеризувати як маргінальний на даний момент», - говорить Рауль Лерінг, керівник міжнародного торговельного дослідження ING та автор звіту. «Вартість масового виробництва за допомогою 3D-принтерів повинна бути здатна конкурувати з традиційними способами виробництва. На даний момент 3D-друк найліпше підходить для налаштування, наприклад кросівок, або для

прототипування автомобілів. Коли буде можливе масове виробництво за допомогою 3D-принтерів, вплив на світову економіку, особливо на транскордонну торгівлю, буде величезним [1].

Вартість масового виробництва з використанням 3D-принтерів значно залежить від швидкості. «Чим раніше 3D-принтери зможуть друкувати з високою швидкістю, тим швидше переваги 3D-друку за рахунок менших витрат на оплату праці, транспортування та зберігання зроблять її економічно вигідною», - каже Лерінг. Він указує, що було досягнуто значних успіхів у швидкості 3D-друку, що може прокласти шлях для більшого використання у виробництві. Удосконалена технологія 3D-друку, яка називається високошвидкісним спіканням, здатна масово виробляти до 100 000 дрібних компонентів на день [1].

Отже, після того, як технологічні перешкоди будуть подолані і масове виробництво 3D-друку стане економічно вигідним, 3D-друк матиме величезний вплив на світовий промисловий та торговий ландшафт. Окрім використання меншої кількості сировини, 3D-принтери витрачають значно менше робочої сили, зменшуючи потребу в імпорті проміжних і кінцевих товарів із країн з низькою заробітною платою.

Компанії виграють від 3D-друку різними способами. Витрати на запаси знизяться, оскільки 3D-друк має меншу економію масштабу, ніж традиційні способи виробництва, тому існує менше стимулів для виробництва великих кількостей. Що, зрештою, зменшить необхідності в зберіганні кінцевої продукції. Транспортні витрати також зменшаться через те, що буде менше транспортування проміжних продуктів, і через те, що 3D-друк наблизить виробництво до споживача.

Список літератури

1. Will 3D printing transform business? URL : <https://view.ingwb.com/will-3d-printing-transform> (дата звернення: 20.02.2020).

Заробітчани - справжній рятувальний круг для української економіки

На цьому тижні стало відомо про декілька важливих фінансових показників, які можна вважати маркерами подальшого критичного стану української економіки.

Перш за все стало відомо про те, що ось уже 5 рік поспіль перекази українських заробітчан істотно перевищують суми прямих іноземних інвестицій у вітчизняну економіку. У 2019 році ця сума досягла позначки в 12 мільярдів доларів, що хоча і не критично, але трохи менше, ніж у 2018 році. Це ще одне підтвердження того, що нинішня «міцність» гривні - заслуга не тільки Нацбанку й уряду, а й пересічних громадян, які активно підтримують власні сім'ї твердою валютою з-за кордону. Ці гроші дозволяють так-сяк підживлювати економіку України, хоча більшість з них переважно наповнюють сферу торгівлі, розваг і будівництва житла.

По-друге, днями міністр економіки Тимофій Милованов оприлюднив досить реалістичний прогноз: щоб наздогнати економічні показники Польщі та досягти порівнянного рівня заробітних плат, українській економіці потрібно за п'ять років збільшити ВВП на 40% (близько 8% зростання в рік), створити понад мільйон робочих місць і залучити 50 мільярдів доларів прямих іноземних інвестицій. У даний час всі ці показники в рази менші від прогнозів міністра економіки.

Найцікавіше в статистиці те, як уряд збирається залучати працівників, навіть якщо будуть створені умови для організації 200 тисяч робочих місць. Щорічно, з початку 2019 року виїхали за кордон і не повернулися протягом 21 дня близько 1,5 мільйона українців.

Перекази заробітчан - справжній рятувальний круг для української економіки, так у 2017-2018 роках українські трудові мігранти взагалі перевели рекордні суми грошей: 12 і 14 мільярдів доларів відповідно. 2019 рік також був досить

«врожайним» на перекази, однак експерти вказують на поступове зниження їх рівня.

Основних причин - дві. По-перше, все більше українців залишаються за кордоном і поступово облаштовуються, переїжджаючи жити вже разом зі своїми сім'ями. Деякі українці не тільки працюють на когось, а й відкривають власний бізнес за кордоном, отримують іпотеку або навіть займаються роботою для українського внутрішнього ринку.

По-друге, середня українська зарплата також поступово зростає. Так, ще в 2016-му її рівень становив близько 6 000 гривень на місяць, тоді як в 2019-му - вже понад 10 000 гривень. З огляду на, що національна валюта в минулому році продемонструвала чудеса стійкості, багато українців, які працювали на низько кваліфікованих посадах за кордоном, почали поступово повертатися додому. Правда, соціологи вказують на те, що така тенденція спостерігається в основному серед громадян у віці від 45 років і старше [1].

Отже, в цілому створюється враження, що слабка українська економіка стимулює своїх же громадян їхати за кордон і працювати на чужий добробут, тим часом задовольняючись за рахунок валютних переказів працівників. Можливо, не усвідомлюючи цього, і стара, і нова українська влада стимулюють створення так званого нового типу вітчизняної економічної системи, стабільність якої гарантували б не тільки фінансові надходження від сировинних ресурсів, які в цілому контролюються олігархами, а ще б додатково компенсувалися валютними надходженнями від заробітчан. Якщо це так, тоді варто звернути особливу увагу на процеси, що відбуваються на зарубіжному ринку праці і в цілому створювати окрему стратегію поведінки з українськими трудовими мігрантами. Адже вони - одна з найбільш активних категорій населення.

Список літератури

1. Радчук А. Заробітчани замість інвесторів: як зміниться економіка України в 2020 році URL : https://www.petrimazepa.com/zarobitchane_vmesto_investorov_kak_izmenitsya_ekonomika_ukrainy_v_2020_godu

Ірина Шупеня

Науковий керівник – доц. Колосінська М.І.

Аналіз доходів бюджетів об'єднаних територіальних громад Чернівецької області

Реформа децентралізації владних повноважень в Україні, яка розпочалась на хвилі революційних перетворень, дозволила територіальним громадам отримати фінансову самостійність. Зміни до Бюджетного кодексу України започаткували фінансову (фіскальну) децентралізацію повноважень, тобто за принципом субсидіарності об'єднані територіальні громади (ОТГ) самостійно приймають рішення щодо розподілу фінансових ресурсів з метою забезпечення ефективного виконання делегованих їм повноважень. Тому, зважаючи на попереднє твердження, актуальна потреба у дослідженні ряду показників дохідної частини бюджетів ОТГ Чернівецької області, зокрема податкових надходжень та трансфертів з державного бюджету.

У Чернівецькій області на даний час об'єднано 39 громад, до складу яких увійшли 134 територіальних громади (49,4% від загальної кількості) та 203 населених пункти області (48,7 % від загальної кількості). На території 39 ОТГ проживає 378 301 особа (42 % від загальної чисельності населення області). Площа ОТГ складає 4081,81 км² (50,4 % від загальної площі області). Доцільно відзначити, що 33 об'єднаних територіальних громади перебувають на прямих міжбюджетних відносинах з Державним бюджетом України (ст. 64, 66, 69, 69¹, 71 БКУ), отримали повноваження і ресурси, як у міст обласного значення та державну фінансову підтримку у вигляді субвенції на підтримку розвитку (ст. 96,97 БКУ визначають види міжбюджетних трансфертів). За період з 2016 по 2019 роки ОТГ Чернівецької області отримали субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на розвиток інфраструктури ОТГ у сумі 252,0 млн. грн., за яку реалізували 353 проекти. Крім того, за чотири роки з державного бюджету до місцевих бюджетів ОТГ надійшло також 256,2 млн. грн. коштів Державного фонду регіонального розвитку та 169,2 млн. грн. субвенції на соціально-економічний

розвиток територій.

За результатами аналізу фінансових показників ОТГ Чернівецької області, здійсненого експертами Програми «U-LEAD з Європою» та SKL International при Міністерстві розвитку громад та територій України, у 2019 році середній показник доходів загального фонду (без трансфертів) на 1-го мешканця у 33-х об'єднаних громадах збільшився на 18,2 % та склав 1 714,9 грн. (порівняно з минулим роком становив 1 402,6 грн.). Найбільше доходів у розрахунку на 1-го мешканця отримано у Новодністровській ОТГ – 3 248,6 грн, Хотинській ОТГ – 3171,8 грн. та Глибоцькій – 2884,8 грн. Найменший - у Рукшинській – 864,4 грн., Красноільській – 778,4 та Чудейській ОТГ – 676,0 грн. Цікаво, що найменша за чисельністю населення Усть-Путильська ОТГ (трохи більше 2 тисяч осіб) займає медіанну позицію, а показник доходів загального фонду (без трансфертів) на 1-го мешканця у громаді склав 1664,6 [2].

Серед ОТГ області 32 громади отримують з державного бюджету базову дотацію, найвищий рівень дотаційності у Чудейській громаді, у якої обсяг базової дотації у загальній сумі доходів становить 56,3%. Новодністровська ОТГ, утворена на базі міста обласного значення, перераховує реверсну дотацію до державного бюджету [1].

Підсумовуючи, зазначимо, що після об'єднання доходи місцевих бюджетів зросли за рахунок податкових надходжень (загального фонду) та міжбюджетних трансфертів. Крім того, середній показник доходів загального фонду (без трансфертів) на 1-го мешканця має позитивну динаміку. Зауважимо, що більш високий рівень доходів у розрахунку на 1-го мешканця спостерігається у тих громадах, які утворились навколо міста обласного значення та районних центрів. Позитивна тенденція зберігається також у ОТГ, які утворились на початку реформи (2015) та вже пропрацювали можливості нарощення дохідної частини.

Список літератури

1. Показники виконання бюджетів ОТГ за 9 місяців 2019 року у розрізі областей - дані експертів. Прес-центр ініціативи «Децентралізація». URL: <https://decentralization.gov.ua/news/11926>

Вікторія Юзюк

Науковий керівник – доц. Лисенко Ж.П.

Вплив державного боргу на фінансову безпеку України

В умовах формування та функціонування ринкової економіки важливим показником фінансової безпеки є державний борг. Значна роль державного боргу в економіці держави обумовлюється його багатостороннім впливом на всі сфери життя, необхідністю розрахунку його граничного рівня для країни з урахуванням забезпечення стійкого економічного зростання, узгодження фіскальної та монетарної політики тощо. Дефіцит державного бюджету, залучення та використання позик для його покриття призвели до формування і досить значного зростання державного боргу в Україні [1].

Внутрішні і зовнішні борги давно вже є невід'ємною складовою фінансової системи більшості країн світу. Вони зумовлені наявністю дефіциту бюджету, тобто держава не завжди має змогу провести скорочення витрати відповідно до наявних доходів. Тоді виникає потреба в додаткових фінансових ресурсах, які можна одержати або завдяки емісії грошей, або запозиченням як усередині держави, так і ззовні. Покриття дефіциту бюджету через запозичення має низку переваг, до яких належать: керованість інфляційними процесами в державі, підвищення касового виконання бюджету, зміцнення фінансового становища в державі тощо.

Зазначимо, що внутрішній борг має певні відносні переваги над зовнішнім. Повернення внутрішнього боргу і виплати відсотків за ним не зменшують фінансового потенціалу держави, тоді як зовнішній борг має у своїй основі вплив капіталу з держави. Державний внутрішній борг гарантується всім майном, що перебуває у власності держави. Платоспроможність за внутрішніми позикам забезпечується, як правило, за рахунок внутрішніх джерел [2].

Відповідно до міжнародних стандартів і загальноприйнятих наукою показників, оптимальний розмір боргів держави не повинен перевищувати 60 відсотків від річного обсягу валового внутрішнього продукту.

При перевищенні цього рівня держава може втратити фінансову незалежність і стати державою-банкрутом. Борги держави економічно виправдані лише в тому разі, якщо здійснювані за їх рахунок видатки сприяють збільшенню майбутніх доходів або приводять до скорочення майбутніх бюджетних видатків, тобто мають позитивний рівень прибутковості, що дає змогу державі в подальшому погасити основну суму боргу й сплатити відсотки за ним.

До таких видатків належать інвестиції, тому приріст державної заборгованості згідно з економічною теорією, не повинен перевищувати суми державних інвестицій. У багатьох країнах таке обмеження закріплене в конституціях. Останніми роками щорічний приріст державних боргів в Україні значно перевищував обсяги бюджетних інвестицій.

Отже, з метою забезпечення фінансової безпеки важливо здійснювати постійний моніторинг її індикаторів, серед яких можна виділити такі: рівень перерозподілу ВВП через Зведений бюджет України; рівень монетизації ВВП; дефіцит Державного бюджету; відсоткова ставка за банківській кредит; ставка рефінансування НБУ; відношення суми валових міжнародних резервів НБУ до загальної суми річного імпорту; валютний курс; частка довгострокових банківських кредитів у загальному обсязі наданих кредитів; частка податків в обсязі ВВП; відношення суми власних оборотних коштів підприємств до суми залучених оборотних коштів.

Список літератури

1. Бабчук К.Л., Мацедонська Н.В. Державний борг України: механізми управління та обслуговування. URL: <http://intkonf.org/>
2. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси. *Навчальний посібник*. – Київ, 2002. – 240 с.

Аналітичні аспекти попередження фінансової кризи на підприємстві

Кризові явища підприємства – переломний момент у його фінансово-господарській діяльності, адже наслідком кризової ситуації є або ліквідація підприємства як екстремальна форма, або успішне подолання кризи. Проте ризик настання першої достатньо значний. Безперечно, вжиття санаційних заходів збільшує шанси підприємства на «виживання», створює передумови для подолання кризових явищ, швидке або не дуже відновлення нормальної та ефективної роботи підприємства.

Глибина фінансової кризи та фінансові можливості підприємства (зовнішні та внутрішні джерела фінансової санації) визначають перспективи відновлення платоспроможності, зменшення збитку (нарошення прибутку), вихід на новий конкурентоспроможний рівень господарювання.

Проте значно дешевшими та ефективнішими є превентивні заходи подолання кризових явищ на вітчизняних підприємствах. Недарма першим етапом антикризового управління вчені-економісти виділяють саме управління кризовими явищами у фінансово-господарській діяльності підприємства шляхом ранньої їх діагностики та розробки превентивних заходів.

Інструментом такої діагностики виступає фінансовий аналіз, методи якого дозволяють оцінити фінансовий стан підприємства, зміну його індикаторів у часі, оцінити ймовірність настання кризових явищ.

Без перебільшення можна відзначити, що саме аналітичний аспект антикризового управління у великій мірі визначає ефективність останнього, адже від швидкості, точності, об'єктивності та обгрунтованості оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства залежить результат – виявлення кризових явищ, їх глибини, можливостей подолання.

Оцінку ймовірності настання банкрутства можна проводити з використання значної кількості підходів, найпоширенішими з

яких є:

- експрес-діагностика фінансового стану шляхом «читання» фінансової звітності. Компетентний фахівець одразу відзначить моменти, що можуть насторожувати;

- поглиблений аналіз фінансового стану за показниками ліквідності, платоспроможності, ділової активності, фінансової стійкості. На нашу думку, таку оцінку варто проводити у будь-якому разі, проте в разі швидше та детальніше у випадку невітшних результатів експрес-діагностики;

- оцінка майнового стану, яка вказує на стан майна, його вплив на продуктивність праці, рівень оновлення обладнання, що безперечно характеризує фінансову спроможність підприємства;

- розрахунок та оцінка інтегральних показників. Найпопулярнішою та найприйнятнішою для підприємств України на разі є модель Терещенка, яка дає можливість врахувати такі особливості як розмір підприємства та галузь, в якій воно функціонує, та розроблена за даними фінансово-господарської діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

На нашу думку, варто акцентувати увагу на такому методі стратегічного планування як SWOT-аналіз, причому дослідженні не лише загроз і ризиків, але й додаткових шансів та можливостей для функціонування підприємства, які визначають здатність підприємства до розвитку, збільшення фінансових ресурсів, оптимізації процесів на підприємстві, недопущення або зменшення ризику фінансової кризи.

Отже, попередження кризових явищ на підприємствах досягається у великій мірі через своєчасну та якісну діагностику їх фінансового стану та результатів діяльності. Результати проведеного аналізу лягають в основу управлінських рішень, спрямованих на недопущення негативних наслідків дії чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, вказують на необхідність і обсяги залучення фінансових ресурсів, які є ресурсом налагодження нормального функціонування підприємства, дозволяють стратегічно спланувати діяльність підприємства з урахуванням існуючих загроз і додаткових шансів.

ЗМІСТ

<i>Тетяна Аксентій.</i> Платоспроможність як індикатор ефективної діяльності підприємства	3
<i>Богдан Андрицький.</i> Конкурентні переваги підприємства й обґрунтування стратегії їх забезпечення	5
<i>Наталія Бабінська.</i> Удосконалення функціонування інститутів оподаткування України	7
<i>Катерина Барбазюк.</i> Удосконалення бухгалтерського обліку розрахунків суб'єкта господарювання з постачальниками і підрядниками	9
<i>Крістіна Бечка.</i> Аналіз інфляційних процесів в економіці України та шляхи їх подолання	11
<i>Олег Блауш.</i> Облік дебіторської заборгованості в системі управління фінансовими ресурсами підприємства	13
<i>Вікторія Боднар.</i> Суть страхової системи як соціально-економічної категорії	15
<i>Вікторія Боштан.</i> Всесвітнє Інтернет поглинання економіки та трансформація ведення бізнесу	17
<i>Діана Вайнагій.</i> Світовий досвід розвитку пірингового (p2p) кредитування	19
<i>Станіслав Васечко.</i> Обліково-аналітичне забезпечення оптимізації витрат	21
<i>Ірина Васіна.</i> Особливості формування фінансової звітності в країнах Європейського Союзу	23
<i>Вікторія Гевко.</i> Перспективи розвитку електронної торгівлі в національній економіці	25
<i>Олег Горган.</i> Бухгалтерська звітність у системі інформаційного забезпечення управління підприємством	27
<i>Тетяна Грабовецька.</i> Сучасні тенденції заощаджень в Україні	29

<i>Анна Гуціна.</i> «Зелена» економіка в розрізі українських реалій	31
<i>Катерина Жалоба.</i> Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств і розрахунки з контрагентами: оцінка впливу	33
<i>Роман Захаркевич.</i> Собівартість продукції та її види	35
<i>Ірина Зубик.</i> Особливості формування сучасних якостей ефективного менеджера	37
<i>Яна Льчук.</i> Прогрес Індексу гендерного розриву: в Україні та світі	39
<i>Максим Кій.</i> Розмір регулятивного капіталу банку як основа стабільного розвитку банківської системи	41
<i>Ольга Костюк.</i> Проблеми ринку страхування життя в Україні	43
<i>Александр Кудрик.</i> Фінансове планування на сучасному підприємстві	45
<i>Роксолана Кузь.</i> Об'єкти облікового і контрольного забезпечення розрахунків за виплатами працівникам	47
<i>Анастасія Лазоренко.</i> Розвиток біржової діяльності	49
<i>Віталій Лужинський.</i> Інтеграція стратегічного та проектного підходу до управління громадою як чинник гарантування економічної безпеки регіону	51
<i>Артем Малихін.</i> Інфляційні ризики та методи боротьби з ними	53
<i>Богдан Мединський.</i> Проблеми та наслідки інтелектуальної міграції в Україні в умовах глобалізації	55
<i>Артем Панфілов.</i> Вплив коронавірусу на всі сфери бізнесу в світі	57
<i>Тетяна Пастернак.</i> Фінансово-економічний потенціал територіальних громад в умовах децентралізації	59
<i>Анастасія Пашняк.</i> Проблеми облікового відображення розрахунків за виплатами працівникам	61
<i>Альона Пілат.</i> Вартість підприємства як важливий	

критерій оцінки ефективності підприємства	63
<i>Артур Пінькас.</i> Фінансова стійкість підприємства в системі антикризового управління	65
<i>Аліна Попушой.</i> Вплив облікової політики на формування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання	67
<i>Василь Романко.</i> Наслідки ухилення від сплати податків для економіки країни	69
<i>Олександр Романюк.</i> Формування об'єднаних територіальних громад в Україні: особливості, проблеми, перспективи	71
<i>Ольга Сербу.</i> Особливості фінансування освіти у сучасних умовах	73
<i>Анна Сидоренко.</i> Проблеми трудової міграції в Україні: сучасні тенденції	75
<i>Катерина Смольнікова.</i> Гармонізація національних і міжнародних стандартів обліку основних засобів: бібліометричний аналіз	77
<i>Аліна Солійчук.</i> Проблеми функціонування банківського сектору та вплив монетарної політики НБУ на їх розв'язання	79
<i>Вікторія Сухова.</i> Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами	81
<i>Ганна Тодераш.</i> Удосконалення системи управління витратами як чинник підвищення прибутковості та рентабельності підприємств	83
<i>Світлана Тунь.</i> Фінансові індикатори рівня та якості життя населення України	85
<i>Олена Фуштей.</i> Вивчення світового досвіду використання робототехніки у логістиці	87
<i>Астанагули Халлиєв.</i> Конкурентні переваги та конкурентоспроможність у сфері послуг	89

<i>Діана Харітонова. Лідерство як ефективний метод управління персоналом у 21 столітті</i>	91
<i>Владислав Хортюк. Ринок CRM-систем в Україні</i>	93
<i>Валерія Хохуляк. Історія виникнення та місце криптовалют у фінансовій системі</i>	95
<i>Олександр Шалан. Використання 3D-друку та вплив новітніх технологій на оптимізацію виробництва</i>	97
<i>Віталій Шпортак. Заробітчани - справжній рятувальний круг для української економіки</i>	99
<i>Ірина Шупеня. Аналіз доходів бюджетів об'єднаних територіальних громад Чернівецької області</i>	101
<i>Вікторія Юзюк. Вплив державного боргу на фінансову безпеку України</i>	103
<i>Іван Якубовський. Аналітичний аспект попередження настання фінансової кризи на підприємстві</i>	105